MUZEJSKI RAVNATELJ
LJUBLJANA JUGOSLAVIJ

Št. 39 Poštnina poračunjena (G. G. con la posta) V Trstu, v torek, 15. februarja 1927. Posamezna številka 30 cent. Letnik LII

(List izhaja vsak dan zjutraj razen pon[illegible] Naročnina: za 1 mesec L 8.—, 3 mesece L 22.—, pol leta L 38.—, c[illegible], v inozemstvo mesečno L 6.50 več. — Posamezne številke [illegible] asnina za 1 mm prostora v širokosti 1 kolone (58 mm): za [illegible] e oglase L 1.—, za osmrtnice, zahvale, poslana, vabil[illegible] enarnih zavodov L 2.— Oglasi [illegible]

EDINOST

Uredništvo in upravništvo: Trst (3), ulica S. Francesco d'Assisi 20. Telefon 11-57. Dopisi naj se pošiljajo izključno uredništvu, oglasi, reklamacije in denar pa upravništvu. Rokopisi se ne vračajo. Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. — Last, založba in tisk Tiskarne «Edinosti». Podurednštvo v Gorici: ulica Giosuè Carducci št. 7, I. n. — Telef. št. 327. Glavni in odgovorni urednik: prof. Filip Peric.

Omejitev pomorskega oboroževanja

Predsednik Združenih držav g. Coolidge je te dni postavil na dnevni red političnih razprav vprašanje omejitve oboroževanj. To vprašanje, ki ga je načela takoj po svetovni vojni Družba narodov, se je že večkrat obravnavalo v Ženevi in drugod. Praktičnih rezultatov na polju splošne omejitve oboroževanja pa do sedaj še ni mogoče zaznamovati. In prav malo upanja je, da bo imela kaj več uspeha razorožitvena konferenca, ki jo že toliko časa pripravlja Družba narodov.

Predsednik Združenih držav je te dni poslal ameriškemu kongresu dolgo poslanico, v kateri naglaša, da tvori oboroževanje držav veliko nevarnost za svetovni mir; ker se mu dozdeva, da dosedanje pripravljalno delo za razorožitveno konferenco ne nudi zadostnih garancij za to, da bi bila v doglednem času mogoča sklenitev kakega sporazuma za omejitev oboroževanj, se je Coolidge odločil, da sam prevzame inicijativo ter da predlaga prizadetim državam vsaj izpopolnitev washingtonskega sporazuma iz l. 1921. o omejitvi pomorskih oboroževanj. V memorandumu, ki ga je poslal angleški, italijanski, francoski in japonski vladi, je predlagal, naj bi zainteresirane vlade pooblastile svoje zastopnike pri ženevski pripravljalni komisiji, da pričnejo pogajanja za sklenitev sporazuma glede omejitve števila manjših ladij (križark, torpedolovcev, torpedovk in podmorskih čolnov), glede katerih ne vsebuje washingtonski dogovor nikakih omejevalnih določb.

Na washingtonski konferenci je bil namreč sklenjen dogovor samo glede velikih vojnih ladij od več kot 10 tisoč ton in določeno je bilo posebno razmerje (5 za Združene države in Anglijo, 3 za Japonsko, 1.75 za Italijo in Francijo), ki ga nobena izmed prizadetih držav ne sme prekoračiti z izgraditvijo večjega števila velikih oklopnic. Vendar pa se je kmalu pokazalo, da je imela ta omejitev oboroževanja prav malo zmisla. Japonci, Angleži, Amerikanci itd., ki niso mogli več graditi velikih oklopnic, so se vrgli s tem večjo vnemo na gradnjo križark, torpedovk in podmorskih čolnov. In tekmovanje v pomorskem oboroževanju se je spet pričelo; tudi washingtonski dogovor ni torej obrodil nikakega praktičnega uspeha, kakor smo že zgoraj omenili.

Pomanjkljivost washingtonskih določb naj bi se sedaj odpravila z novim dogovorom; to predlaga Coolidge v svojem memorandumu.

Po dosedanjih vesteh iz raznih krajev je prav malo verjetno, da bodo vse prizadete države sprejele ameriški predlog, tudi če bi stvar privedla morebiti do kake nove konference. Slaba stran Coolidgeovega predloga je namreč, da bi nov dogovor o omejitvi pomorskega oboroževanja bil preveč v skladu z interesi Združenih držav in preveč v navzkrižju z interesi drugih vlasti, predvsem takih, ki ne razpolagajo s prevelikim številom velikih oklopnic. Radi njihove zemljepisne lege ne preti Združenim državam na kopnem nobena nevarnost, kajti zaenkrat si še ni mogoče predstavljati, da bi na pr. Anglija ali Japonska izkrcala svoje okupacijske čete na ozemlju Združenih držav, kakor je tudi prav malo verjetno, da bi se Amerikanci v bližnji bodočnosti lahko bali kakega večjega zračnega napada. Edino, kar lahko povzroča Združenim državam skrbi, je pomorsko oboroževanje Anglije in Japonske. Izpopolnitev washingtonskega dogovora bi bila torej prav lepo v skladu z ameriškimi interesi.

Uspeh Coolidgeove akcije bi, vsaj deloma, koristil tudi Angliji, ki se že dolgo poteguje za omejitev števila podmorskih čolnov. Docela drugačen pa je n. pr. položaj Japonske, ki nujno potrebuje manjše vojne ladje in podmornike v svrho obrambe svojih pomorskih interesov v azijskih morjih.

Tudi ostale države, ki ne spadajo med največje pomorske vlasti, ne bodo najbrž preveč navdušene za omejitev števila križark, torpedovk in podmorskih čolnov, s katerimi se v slučaju potrebe postavijo po robu tudi največji vojni mornarici.

Verjetno je, da bodo odgovori, ki jih prizadete vlade pošljejo v Washington, zelo previdni; sklicevali se bodo na dejstvo, da je oboroževanje na kopnem in v zraku v tesni zvezi s pomorskim oboroževanjem in naglašali, da se je treba lotiti vsega problema na enkrat, ker samo delna rešitev ni mogoča. Verjetno je tudi, da se bodo vlade sklicevale na Družbo narodov, ki pripravlja splošno razorožitveno konferenco, in da bodo tako skušale odložiti razpravo o tej kočljivi in sitni zadevi na poznejši čas, kakor pač človek rad odlaga take stvari, ki mu niso po godu.

Katastrofalen potres v Jugoslaviji

Močni potresni sunki v Bosni, Hercegovini in južni Dalmaciji — Več stotin človeških žrtev? — Skoro vse hiše v Bosni in Hercegovini poškodovane

Katastrofa v Bosni in Hercegovini

SARAJEVO, 14. (Izv.) Danes zjutraj okrog 4.30 so čutili v Sarajevu in v vsej okolici izredno močne potresne sunke, ki so trajali nad pol minute. V mestu je nastala prava panika. Ljudje so bežali iz hiš na prosto. Mnogo hiš je bilo močno poškodovanih. Skoro po vsem mestu pa so porušeni dimniki. Glasom vesti iz Metkovića in Gabele je bilo tam porušenih mnogo hiš ter je več družin ostalo brez strehe. Potres je čutila vsa Bosna, Hercegovina in južna Dalmacija.

MOSTAR, 14. (Izv.) Danes zjutraj je zadel mesto in okolico strahovit potres, kakršnega se ne spominjajo niti najstarejši ljudje.

Posledice so naravnost katastrofalne. Skoro nobena hiša ni ostala nepoškodavana. Ljudje so v zgodnjih jutranjih urah, ko je bilo občutiti prve sunke, zapustili stanovanja ter zbežali na prosto. Po ulicah so se dogajali pretresljivi prizori. Kljub hudemu mrazu so ljudje skoraj v samih srajcah begali po mestu ter iskali svojce. Vojaštvo, policija in ognjegasci so vršili varnostno službo ter odpravljali begunce na varna mesta. Več oseb je bilo mrtvih. Telefonske in brzojavne zveze z Mostarjem in okolico so večinoma pretrgane. Center potresa je bil v Ljubiniju, kjer je povzročil potres nepregledno škodo. Nad 30 hiš je skoraj popolnoma porušenih. Poštno poslopje in tvornica tobaka sta v razvalinah. Število človeških žrtev še ni znanno. Že po dosedanjih podatkih se ceni škodo na več milijonov dinarjev. V vseh okoliških vaseh je potres povzročil veliko razdejanje. Več 1000 oseb je brez strehe.

Potres v Dalmaciji

Središče potresa v Ljubinju

SPLIT, 14. (Izv.) Iz južne Dalmacije poročajo o uničujočem potresu, ki je danes zjutraj v vseh krajih povzročil veliko škodo. Prizadeta sta tudi Šibenik in Makarska, kjer je porušenih mnogo hiš in ubitih več ljudi. Mnogo stotin družin je brez strehe. Število človeških žrtev ni znano. Točen pregled katastrofe je zaenkrat nemogoč. Pretrgane so vse telefonske in brzojavne zveze. V Perkoviću v Dalmaciji se je odkrušil velik kos brega ter zasul več hiš. Dva otroka sta mrtva, 12 oseb pogrešajo.

BEOGRAD, 14. (Izv.) Večerne vesti poročajo iz Dubrovnika, da je potres trajal 8 sekund ter povzročil veliko paniko. Veliko ljudi je bežalo iz mesta v razna predmestja. V Dubrovniku je poškodovanih več hiš, ki so jim popokale predvsem stene. V hotelu della Ville se je udri strop. Ob 9.15 se je ponovil sunek. Tretjič pa se je zazibalo ob 10.15. Tretji sunek je trajal 30 sekund. Iz istih krajev prihajajo vesti o veliki škodi. Posebno v kraju Slan je porušenih mnogo hiš. Zelo poškodovani so bili kraji Ljubin, Erceg-Novi in Cavtat. Število žrtev, ranjenih in mrtvih, še ni znano, ker so med mestom in drugimi manjšimi kraji pretrgane brzojavne in telefonske zveze.

Več hiš popolnoma izginilo

19 sunkov tekom dvajsetih sekund — Vojaška pomoč odposlana v prizadete kraje

BEOGRAD, 14. (Izv.) Iz Sarajeva poročajo o velikem potresu, ki so ga zabeležili tudi beograjski seizmografi. Epicenter potresa leži med Ljubinijem in Dubrovnikom. Na Kosovem polju se je pogreznil kompleks zemlje ter je popolnoma izginilo več hiš.

Koliko človeških žrtev je zahtevala katastrofa, še ni mogoče dognati, ker so prekinjene vse zveze. Mnogo žrtev je zahtevala tudi nesreča v Dalmaciji. Železniška postaja in več drugih poslopij v Metkoviću je popolnoma porušenih. Zelo hudo sta prizadeta šibeniški in makarski okraj.

Beograjska potresna postaja je izdala danes komunike, ki pravi, da je bil zabeležen prvi potresni sunek ob 4. uri 22 min. 2 sek. Potresni sunki so se v malih presledkih ponavljali. Tekom 20 minut je bilo zabeleženih 19 sunkov.

Na potresni postaji v Zagrebu, Sarajevu in Mostarju je bil sunek tako močan, da so bile igle aparatov odbite. Iz južnih krajev prihajajo vesti, da je ljudstvo popolnoma obupano. Zlasti hudo prizadete so Bosna in Hercegovina, kjer je lansko leto poplava upropaščala deželo, uničila vse pridelke in so razsajali v zadnjem času tako silni snežni zameti, da je bil vsak promet onemogočen ter se je ponekod pojavila že lakota. Potres je uničil mnogo hiš. Mnogo družin je brez strehe in brez živeža. V najhujše prizadete kraje je odposlana vojaška pomoč.

Obseg katastrofe

Potres je bilo občutiti po vsej državi

ZAGREB, 14. (Izv.) Vesti, ki so dospele tekom dopoldneva iz bližnjih pokrajin, dokazujejo, da je katastrofa, ki jo je povzročil jutranji potres, mnogo večja kakor se je prvotno domnevalo. V vsej Bosni in Hercegovini ni skoraj hiše, ki bi ostala nepoškodovana. Število človeških žrtev je znašalo več sto. Zlasti hudo je zadela nesreča Mostar in njegovo okolico ter Šibenik. Potres pa je bilo občutiti po vsej ostali državi, vendar pa posledice drugod niso bile tako velike. V Beogradu so čutili le neznatne potresne sunke.

LJUBLJANA, 14. (Izv.) Potresni sunek je bil danes zjutraj zabeležen tudi v Ljubljani ter ga je občutilo mnogo ljudi. Po poročilih iz okolice potres v Sloveniji ni povzročil nikake škode. Ostal je večinoma neopažen.

Razprava o državnem proračunu

v jugoslovenski narodni skupščini

BEOGRAD, 14. (Izv.) Na današnji seji narodne skupščine se je začela generalna debata o državnem proračunu. Na današnji seji je predsednik uvodoma sporočil, da je umrl radikalski poslanec Ante Bešisović. Na njegovo mesto pride Aladai Astanović. Po prečitanju zapisnika in običajnih formalnostih preide skupščina na dnevni red. Prvi je govoril davidovićevec Veljković, ki je ostro kritiziral vladno politiko ter ugotovil, da je državni proračun fiktiven. Posamezne postavke da niso realne. Nato je povzel besedo bivši trgovinski minister radićevec Krajač, ki je v skoraj enournem govoru razpravljal o jugoslovenski gospodarski politiki. Naglašal je, da znaša proračun v resnici 14 milijonov dinarjev, ker niso všteti državni dolgovi in reparacijske dobave. Govornik se je obširno bavil z davčnim vprašanjem, naglašujoč, da davčna moč prebivalstva radi mizernega gospodarskega stanja pada. Radi tega so izključene tudi vse proračunske postavke, ki bazirajo na davčnih dohodkih.

Zatem je bila seja zaključena ter prihodnja napovedana za jutri dopoldne z dnevnim redom: nadaljevanje razprave o državnem proračunu.

Žrtve portugalske revolucije

Tristo mrtvih in šeststo ranjenih

LONDON, 13. Angleškim listom poročajo iz Lisbone, da znaša število človeških žrtev, ki jih je zahtevala zadnja revolucija na Portugalskem, tristo mrtvih in 600 ranjenih. Materijalna škoda je ogromna. Kronika beleži tudi več tragičnih dogodkov. Tako je n. pr. žena bivšega vojnega ministra Clara, ki je bil radi sodelovanja pri vstaji obsojen na smrt, na kolenih prosila vojake, ki so imeli izvršiti smrtno obsodbo, naj prizanesejo njenemu možu. Ker niso njene prošnje nič izdale in so vojaki izvršili eksekucijo, se je vdova vrgla na truplo svojega moža, potegnila revolver in se usmrtila.

Incident na meji

med Poljsko in Litvansko

VARŠAVA, 14. Poljski obmejni stražniki so pričeli streljati proti nekemu Litvancu, ki je prekoračil mejo in stopil na poljska tla, ker so mislili, da imajo opravka s tihotapcem. Radi nesporazumljenja so litvanske obmejne čete odgovorile na ogenj. Streljanje na obeh straneh je trajalo precej časa, dokler se ni Poljakom posrečilo pojasniti zadevo. Ni še znano, ali je bilo kaj vojakov ranjenih.

Francoska vinska kriza

Dogovor z Jugoslavijo za uvažanje vin

RIM, 14. (Izv.) Kakor poroča «Il Lavoro d'Italia», je imela francoska vinska kriza dalekosežne posledice. Radi nje je bilo uničenih skoraj 100.000 hektarjev vinogradov. Površina vinogradov v letu 1927. ne bo presegala 1,350.000 hektarjev. Razširjajo pa se vesti, da si je Francija zagotovila za svoj vinski izvoz velike olajšave v Jugoslaviji. Jugoslovenska vlada ima baje namen dovoliti za uvoz francoskih vin najnižji tarif: 5.50 dinarjev na liter. Po tej tarifi bi stal liter dobrega burgundca franko jugoslovenska meja 9—10 dinarjev. V tem slučaju bodo našla tudi italijanska vina v Jugoslaviji dober trg, ker bi bila na podlagi italijansko-jugoslovenske pogodbe istih olajšav deležna tudi Italija.

Velika železniška nesreča

v Združenih državah

LONDON, 14. (Izv.) Brzovlak na progi Washington-Ithern-Hull, ki je vozil nekoliko stotin otrok, ki so se vračali z izleta, je trčil pri Acadenu z enim drugim brzovlakom. Trčenje med obema vlakoma, ki sta se pomikala z veliko brzino, je povzročilo, da je bilo pet vozov onega vlaka, ki je vozil šolske otroke, popolnoma uničenih. Dosedaj so bila potegnjena izpod vozov razmesarjena trupla osmih žrtev, prevladuje pa strah, da je še mnogo drugih otrok pod razvalinami. 15 ranjencev se nahaja v zelo težkem stanju.

Kitajska meščanska vojna

Kantonske čete poražene? — Sporazum med Anglijo in Kantonci

PARIZ, 14. (Izv.) «Matinu» poročajo iz Šanghaja, da so severne čete porazile južne čete ter jih potisnile v gorovje. Bitka, ki je zahtevala na tisoče mrtvecev in ranjencev, traja še vedno.

PARIZ, 14. (Izv.) Iz Šanghaja poročajo, da sta angleški poverjenik Malley in zunanji minister kantonske vlade dosegla na podlagi angleške spomenice sporazum na celi črti.

Senator Bianchi umrl.

NAPOLI, 14. Včeraj ob 17. uri je nenadoma umrl sen. Leonardo Bianchi, profesor na tukajšnji univerzi.

Poslanica predsednika Coolidgea

Odklanjajoče stališče Francije — Komentarji rimskih listov

Poluradno poročilo

RIM, 14. Agencija Stefani je objavila naslednji komuniké:

V odgovornih krogih se doznava, da je bil memorandum predsednika Coolidgea, ki predlaga ponovno omejitev pomorskih oboroževanj med petorico največjih vlasti na svetu, že predmet posebnega proučevanja s strani načelnika vlade on. Mussolinija, ki se je že enkrat razgovarjal z načelnikom mornariškega glavnega štaba admiralom baronom Acton.

Že sedaj je mogoče naglasiti, da bi Italija, z ozirom na njen skromni pomorski program, ne mogla pristati na določbe, ki bi, četudi posredno, ogrožale njene življenjske interese. Potrebno je tudi dostaviti, da so od leta 1922. do danes nastopili nekateri novi dogodki, kakor neuspeh rimske konference manjših pomorskih vlasti in pospeševanje pomorskega oboroževanja nekaterih velikih in manjših držav, ki gledajo na Sredozemsko morje oz. imajo dostop na to morje.

Francoski odgovor

PARIZ, 14. V francoskem odgovoru na memorandum predsednika Coolidgea je rečeno, da je Francija pripravljena pridružiti se vsem inicijativam za razorožitev in za ohranitev miru, vendar pa smatra, da bi bilo nelogično, če bi se jemala avtoriteta ženevski pripravljalni komisiji baš sedaj, ko ima priti do praktičnih zaključkov.

Coolidgeova inicijativa, pravi francoski odgovor, ima dva nedostatka: predvsem bi se ustanovili samovoljno dve kategoriji držav, izmed katerih bi ena bila podvržena pomorski razorožitvi, kakor n. pr. Francija in Italija, dočim bi za drugo kategorijo te omejitvene določbe nikakor ne prišle v poštev, kakor n. pr. za Špansko, Rusijo, Turčijo, Nemčijo in Grško; na drugi strani pa je Coolidgeova inicijativa v navzkrižju s temeljnim načelom, ki je prišlo do veljave v ženevski pripravljalni komisiji, namreč načelo o medzavisnosti kopnih, pomorskih, zračnih, industrijskih in demografskih sil. Francija smatra, da treba nadzorovati oborožene sile držav na vseh poljih in da bi bilo nemogoče uspešno in trajno delo na potu do razorožitve, če se postavljajo omejitve samo glede predmeta in glede števila.

RIM, 15. (Izv.) Francoski odgovor na spomenico predsednika Združenih držav in uradno poročilo agencije Stefani o istem vprašanju dajejo rimskemu časopisju ponovno povod za obširno razpravo o predlagani omejitvi pomorske razorožitve.

Francesco Coppola pravi v uvodnem članku «Tribune», da so tehnične razprave o poslanici zgrešene. Poslanico je treba vzeti z njene politične strani. Ako se jo vzame kot tako, tedaj je treba predvsem zavrniti proporc, katerega ona predlaga v pomorski oborožitvi. Na podlagi sedanjega stanja se hoče določiti za bodočnost razmerje v oborožitvi med posameznimi državami in njihovimi obramb. potrebami. To pa je krivično in protinaravno, ker se hoče na ta način zavarovati posestno stanje bogatih držav in zvezati roke mladim državam. Večkrat so potrebe razvoja in ekspanzije ravno življenske in zakonite kakor je življenska in zakonita obramba. Omejitev oborožitve je nezmisel, ako ji niso podvržene vse države. Razmerje v oborožitvi se hoče določiti na podlagi dosedanjega dejanskega stanja, ki pa je prehodno in podvrženo spremembam. Iz sedanjega dejanskega stanja bi se hotelo ustvariti nekako pravno stanje, kar pa je protinaravno in krivično. Vsi ti razorožitveni in omejitveni poskusi zasledujejo samo en namen: zavarovati bogatim in močnim narodom njihovo posestno stanje ter zaustaviti razvoj mladih in čilih narodov.

Več ali manj istega mnenja je tudi «L'Impero». V komentiranju francoskega odgovora poudarjajo vsi listi, da se ne sme pozabiti tudi Jugoslavije, ki se istotako oborožuje na morju, saj je še pred kratkim naročila v Franciji tri velike podmorske čolne.

Smrt poslanca

PALERMO, 14. (Izv.) Tukaj je umrl poslanec Lanza di Trabbia.

Brezposelnost v Italiji

RIM, 14. (Izv.) Kakor sledi iz kratkega članka lista «Il Lavoro d'Italia», je znašalo število brezposelnih dne 31. decembra 1926. 180.000. K tej ugotovitvi pripominja list, da ni zavzela brezposelnost v Italiji one višine kakor v Franciji in v drugih državah. Tudi v primeri s prejšnjimi leti ni zavzela brezposelnost bogve kake ekspanzije.

Pretresljiva družinska drama v Bologni

BOLOGNA, 14. (Izv.) Včeraj popoldne se je pripetila v našem mestu velika nesreča, ki je globoko pretresla vse prebivalstvo. Notar grof Tubertini je včeraj popoldne po obedu v napadu hipne blaznosti ustrelil z lovsko puško svojo ženo in svojega 18-letnega sina, nato pa si je še sam pognal kroglo v glavo.

Notranji pravilnik ministrstva za korporacije

RIM, 14. (Izv.) Ministrstvo za korporacije je v poslednjih dneh dovršilo proučevanje in sestavljanje svojega notranjega pravilnika. Novi pravilnik ministrstva bo predložen v odobritev prihodnji seji ministrskega sveta, nato pa bo vložen pri predsedstvu poslanske zbornice.

Drobne vesti

Zapuščena deca v Rusiji

Zapuščeni otroci, ki bežijo iz vzgojevalnic in se klatijo po vseh večjih mestih in krajih, delajo sovjetski vladi velike preglavice. Radi hude zime, ki vlada letos tudi v južni Rusiji, je vprašanje preskrbe teh malih potepuhov in brezstrešnikov postalo zelo aktualno. Čestokrat se namreč dogaja, da ti zapuščeni otroci stradajo in zmrzujejo na ulicah. Sovjetski listi, ki so se v zadnjem času začeli obširno baviti s tem predmetom, pišejo, da so ukrepi in odpomočki za pobijanje tega zla zelo površni. Iz vzgojevalnic se pogostoma odpuščajo otroci, ne da bi se pri tem pomislilo, kako se bodo te sirote preživljale. V času od januarja do septembra leta 1926. je bilo v 36 gubernijah odpuščenih iz vzgojevalnic okoli 25.000 otrok, a sprejetih je bilo samo 9800 novih. Pobijanje potepuštva se ne vodi sistematično in ta pomanjkljivost je kriva, da se dober del zapuščenih otrok posveti potepuštvu. Zato predlagajo ruski listi, da bi vlada z vsemi sredstvi poostrila borbo proti potepuštvu.

Vprašanje pravopisa v Bolgariji

Med sofijskimi listi se je te dni vnela živahna polemika o vprašanju bolgarskega pravopisa. Leta 1921. je bivši ministrski predsednik Stambolijskij predelal bolgarski pravopis tako, da je izključil iz njega znaka jatj, trdi in mehki jer. Po prevratu leta 1923. je bil zopet uveden stari pravopis, toda nekateri so se še dalje držali pravopisa Stambolijskega. Radi tega je sedaj nastala v vprašanju pravopisa velika zmešnjava. Pristaši poljedelske stranke in komunisti pišejo po Stambolijskega pravopisu, pristaši centra rabijo nekak kompromisni pravopis, a «reakcijonarci» pišejo popolnoma po zgodovinskem bolgarskem pravopisu. Ker se književniki in filologi sedaj prerekajo v listih, kateri izmed treh pravopisov bi bil najbolj primeren, so nekateri zahtevali, naj se končno reši vprašanje jezika ter naj se unifikacija pravopisa uvede avtoritativnim potom.

Naročajte in širite „EDINOST“

Evropa in Amerika

Vprašanje sodelovanja Amerike na obnovitvi gospodarstva Evrope zavzema s slehernim dnem večjo važnost. Ako premotrimo položaj obeh kontinentov, zapazimo veliko razliko. Na eni strani ogromno bogastvo z najrafinjranejšo organizacijo kapitala in dela, a na drugi strani Evropa obubožana in propadla v lastni krvi.

Produkcija in konsum sta radi vojne popolnoma iz ravnotežja. Produkcija je na eni strani ter v gotovih deželah narastla, a na drugi strani padla v nekaterih krajih do katastrofe. Ameriška industrija se je med vojno mnogo razvila. ogromne komplekse zemlje, ki so prej bili proč od vsake produkcije, je vojna konjunktura spravila pod plug. Istočasno pa sta ruska indusirija ter poljedelstvo popolnoma propadli, tako da je padla uvozna moč Rusije na ničlo. Radi propasti domače industrije je tudi uvoz padel, kajti z bogastvom dežele je propadla tudi kupna moč mase. Nemčija je od države z aktivno plačilno bilanco padla na deželo z močno pasivno bilanco. Avstro-Ogrska, katera je bila skoro autarkična, je danes razdeljena ter je zgubila svojo autarkijo. Na njenem mestu je danes vrsta svobodnih držav ograjenih s carinskimi mejami ter valutnimi razlikami.

Razlika med Ameriko in Evropo pred vojno je obstojala v tem, da je Evropa bila finančnik Amerike, a za vse to, kar danes ima Amerika, se ima zahvaliti evropskemu kapitalu. Danes je narobe. Vojna je Ameriko tako oborožila s tehničnimi in gospodarskimi aparati, da vsaj za desetletja ne potrebuje več Evrope kot kapitalista. Ravno narobe. Malo je upanja, da Evropa sama ob sebi v par desetletjih nastopi na trgu z ameriškimi produkti kot močan in izdaten kupec. Vzrok temu tiči v uboštvu ter v dejstvu, da Evropa sama razpolaga z dobro organizirano industrijo, katera deloma zadostuje Evropi, oziroma je ima še preveč pri sedanjem stanju konsuma. Evropa bi mogla konsumirati ameriške produkte samo pod pogojem, da ameriški izvoz dovoli evropskemu uvozu dolgoročne kredite ter finansiranje z dolgoročnimi posojili.

Evropa ne more radi draginje konsumirati ameriških produktov, kot bi jih lahko, a ameriški trg evropskih produktov ne kupuje bodi si radi tega, ker jih ima sam, ali pa radi tega, ker ne dovoljuje država njih uvoza ter jih tako zacarinja, da niso zmožni konkuernce na ameriškem trgu. Evropi, posebno srednji in zapadni ne preostaja drugega kot svoje produkte dirigirati proti vzhodu. To pa je le sedaj vsaj deloma mogoče, medtem ko prej, dokler je Azija ter Rusija bila pod vplivom gospodarskih ter socijalnih preobratov, ni bilo mogoče misliti niti na izvoz, še manj pa na uvoz.

Azija z Rusijo ostaneta še za dolgo dobo važni tržišči evropskih industrijskih produktov. Istočasno pa sta ti dve deželi tudi zalagateljici Evrope s sirovinami, posebno žitom, bombažem ter semeni za olje in drugo. Za to pride v poštev posebno Mala in Centralna Azija. Do danes je bila Evropa prisiljena pošiljati tja svoje produkte, kjer so se križali z ameriškimi interesi. Stvar se nagiblje sedaj na bolje. Rusija ter del Azije se vedno bolj odpira ostali Evropi. Le ta pa je še vedno ogrožena od ameriške industrije. Industrija Amerike stoji enako pred nadprodukcijo kot Evropa. Posebno sedaj, ko je Kitajska skoroda zaprta za ostali svet, grozi Ameriki ter Angliji in vsej evropski industriji velik padec, kateri pa ne bo tako hud, kajti homatije na Kitajskem se prej ali slej, vsekakor pa v doglednem času zaključijo. Kitajska je navezana na evropski trg, ker sama nima industrije. Zato bo še vedno dober kupec v Evropi. Nastane pa vprašanje, kdo bo znal položaj bolj izkoristiti, kdo bolj intenzivno obdelovati trg, ki sega od Tihega oceana pa do Baltiškega morja ter poljske meje. Cela Azija z evropsko Rusijo je problem zase, trg zase. Kakor vse kaže, se bo Amerika s svojim ogromnim gospodarskim aparatom ter ogromno finančno silo vrgla na ti deželi. Seveda bo pri tem morala indirektno finansirati tudi Evropo, kolikor se tiče Rusije.

Evropa brez Amerike ne more iz kaosa, a tudi Amerika ne bo mogla do novega razmaha svoje industrije in trgovine, dokler ne pomore Evropi. Evropa je zadolžena. Dolžniku pa je treba dela, da se dolg plača, ali pa mora napovedati bankrot. Če ni sredstev, pa tudi delo ni mogoče. Zato mora Amerika držati in negovati Evropo, da bo lahko kdaj njen kupec, in to dober kupec za njene produkte. Amerika bi morala in to bi lahko brez velike škode oziroma v lastno korist — črtati dolgove Evrope. Ti dolgovi so prava mora gospodarstva na starem kontinentu. Amerika se sama ugonobi v svojem zlatu prej kot Evropa v svojem dolgu. Ogromna bogastva, ki leže v ameriških bankah, so brezplodna za obče svetovno gospodarstvo in radi tega se zajedajo v lastno telo. Amerika mora odpreti svoje zaklade Evropi, kot jih je Evropa odpirala njej pred vojno.

Oba kontinenta sta danes na razpotju. Kam? Zdi se da je akutna kriza že nastopila pot navzdol ali vsaj ne gre več navzgor. Ali pota gospodarstva so kaj zamotana in najmanjši konflikt zna poostriti krizo ter celotni gospodarski položaj.

Upanja je mnogo na boljše, a kako bo šlo ne vemo, ker danes se države bolj bojujejo za politični prestiž nego pa za gospodarski.

Emmyn.

Čang-Tso-Lin

V poročilih o homatijah na Kitajskem čitamo pogostoma o generalu Čang-Tso-Linu, pa kljub temu marsikdo še ne ve, kdo je pravzaprav ta mož in koga predstavlja. Njegovo osebnost in njegovo karijero je nazorno opisal novinar Albert Londres v svojem spisu «Brezumna Kitajska». Londres opisuje Čang-Tso-Lina tako-le:

«Seče glave v imenu republike istotako, kakor je delal včeraj v imenu cesarja in predvčerajšnjim v imenu Babinskega. On razume svoj posel.

Njegova zasluga je, da vlada v državi mir. Ko mu podelijo generalski čin, pokliče k sebi vse načelnike razbojnikov — svoje prijatelje — ter jih imenuje za častnike. Na Kitajskem se prične doba razpadanja in Čang-Tso-Linov čas napoči. Novoimenovani general, pred kratkim še polkovnik, se proglasi za podkralja Mandžurije, se samolastno poviša v maršalski čin ter si prisvoji grb sedmih levov.

Sedaj nastopi nagel preobrat. Svetovna vojna prinese boljševizem. Boljševiki vderejo v Mongolijo in Čang-Tso-Lin bridko občuti to žalitev. Obrne se v Peking in zahteva 30 milijonov dolarjev, da bi zamogel izgnati boljševike iz Mongolije. Peking se strinja z njegovim predlogom. Čang-Tso-Lin si polni žepe z denarjem, se postavi na čelo svoje armade, a predno se odpravi na bojni pohod, gre vprašat čarovnike, ali mu bo bojna sreča mila... Čarovniki mu ne znajo povedati ničesar gotovega, zato ostane doma in začne sestavljati vlado; ustanovi komisarijate za zunanje in notranje zadeve, za gospodarstvo, za prosveto, — sam pa je analfabet — si ustvari dvor s ceremonijarji, komorniki in častno stražo iz tisoč vojščakov, od katerih ima vsak najmanj dva kruta zločina na vesti; vsi so pa izurjeni v sekanju glav. Njegov 20-letni sin se proglasi za generala in postane glavni poveljnik v armadi. V Mandžuriji vlada strahovit red. Čang-Tso-Lin je neizprosen napram razbojnikom in nerednim vojaškim tolpam. Kadar gre s svojega dvora, v Mukdenu, ga spremlja četvero zaprtih avtomobilov, tako da se nikoli ne zna, v katerem sedi. Čim stopi diktator z avtomobila, ga obkoli krdelo vojnikov, ki imajo nalogo paziti, da ne pride do kakega atentata. Čang-Tso-Lin je solnce, katerega žarki so — puške. Njegova armada šteje 300.000 vojnikov, a na njegovo glavo je razpisana nagrada v znesku 100 milijonov dolarjev... Pa kljub temu sanja Čang-Tso-Lin o svojem cesarstvu in vsako jutro se posvetuje s svojimi črnimi čarovniki, ki so vsi več ali manj «slavni preroki»...

KMETOV BREVIR

Vsak stan ima svojo knjigo: Duhovnik brevir, trgovec blagajniško knjigo, odvetnik zakonik, študent roman, ti kmet pa potrebuješ Koledar Goriške Matice, da zamoreš vsak dan v njem prebirati in si zaznamovati v njem dneve, sejme, praznike itd.

DNEVNE VESTI

Liktorsko posojilo

Znatna je bila udeležba pri podpisovanju liktorskega posojila preko tržaške Zadružne zveze. Iz seznamov, ki so bili predloženi zavodu Istituto Nazionale per la Cooperazione posnemljemo sledeče najvažnejše podpisane svote:

Zadružna zveza	25.000
Okr. posojilnica - Idrija	30.000
Okr. posojilnica - Kobarid	10.000
Kredit. zadruga - Tolmin	12.000
Okr. posojilnica - Bovec	5.000
Hranilnica in posojilnica — Buzet	5.500
Hranilnica in posojilnica — Tomaj	10.000
Dr. Fr. Penko - Postojna	7.000
Centr. posojilnica - Gorica	12.000
Istar. posujilnica - Pula	20.000
Crljenica Matej - Pula	5.000
Tvrdka Anton Crljenica in Emil Cozzola	5.000
Trgovsko-obrtna zadruga — Trst	10.000

Celokupna svota, ki je bila podpisana potom Zadružne zveze v Trstu, znaša 304.950 lir.

Stanovanjska beda

Tržaška občina je vzela v najem hišo Holt-Lloyd na vogalu ulice Ferriera in Conti, katero priredi za zatočišče onim brezstrešnikom, ki morajo zapuščati stanovanja, ko pridejo na red pri izvrševanju odpovedi.

V imenovano poslopje upa občina nastaniti kakih 200 oseb. V pritličju se nahaja veliko skladišče, kjer se bodo hranile mobilije brezstrešnikov, medtem ko se v posameznih nadstropjih nastanijo družine. Ti novi prostori za brezstrešnike se porabijo tudi zato, da se zmanjša gneča v zavetiščih za brezstrešnike v Kolonji in pri Sv. Justu. Izmed družin, ki so tam nastanjene, namerava občina preseliti v poslopje Holt-Lloyd one, ki lahko plačujejo majhno najemnino, tako da bi bili občinski upravi vsaj deloma povrnjeni stroški. Ti bodo znašali — po tozadevnem proračunu — 33.000 lir za primerno opremo poslopja in 47.000 lir letne najemnine. Občina je vzela to hišo v najem za dobo petih let in se nadeja, da bo s tem vprašanje brezstrešnikov vsaj začasno rešeno, vsaj pod pogojem, da se bo sedanje razmerje med hišnimi gospodarji in najemniki ublažilo, kot se upa, in ne še poostrilo.

OBČINSKI KOMISAR POVIŠAN V PREFEKTA

Komisar tržaške občine kom. Fronteri je bil z nedavno ministrsko odredbo povišan v čin prefekta. Kljub temu povišanju ostane kom. Fronteri na čelu tržaške občine, dokler ne bo imenovan poteštat.

IZPITI ZA STENOGRAFSKE PRIPRAVNIKE

Kr. prefektura sporoča:

V skladu z odredbami ministrstva za notranje stvari se bo vršil pismeni izpit iz splošne kulture za stenografske pripravnike (aspiranti alievi stenografi) danes, v torek, 15. t. m. Začetek ob 8.30. Izpit se bo vršil v eni sobi mestne šole v ul. Mazzini št. 25.

Kandidati naj pridejo ob označeni uri in naj prinesejo s seboj osebne dokumente.

Praktični izpiti iz poznavanja jezikov in narečij se bodo začeli isti dan (danes) popoldne ob 17. uri v dvorani št. 26 kr. prefekture v Trstu in se bodo nadaljevali naslednje dni.

DRUGA ŠTEV. «NAŠEGA GLASA» je že v tisku in pojde ta teden v svet. Izdajatelji so se potrudili na vse načine, da bi z novo številko list še bolj približali njegovemu namenu: da bi postal v resnici ogledalo naše kulture in revija za vse sloje našega ljudstva, skratka družinska revija v najboljšem pomenu besede. In ne samo, da se je vsebinsko v marsičem izpopolnil, postal je tudi večji. Ta številka bo obsegala namesto prejšnjih 32 strani 40. Treba bi bilo pri tem ostati — vendar je to odvisno od njegovega nadaljnjega razširjanja. Kdor pa se meni nanj naročiti in imeti vseh 12 številk, naj stori to čim prej, ker je prve številke že malo v zalogi. Letno stane «Naš glas» 16 lir, polletno 8 lir, četrtletno 4 lire (za inostranstvo 20 oz. 10 oz. 5 lir) in se naroča na naslov: «Amministrazione «Naš glas», Casella postale 348, Trieste.

Potres.

Včeraj zjutraj ob 4.45 je bilo čuti v mestu lahko potresno gibanje, ki je trajalo le par sekund in ni povzročil nikake škode. Tudi razburjenja ni bilo nikakega, ker so ljudje ob tisti uri večinoma še trdno spali. Središče potresnega gibanja je bilo — kakor poročamo na drugem mestu — v Jugoslaviji, kjer so potresni sunki povzročili veliko škodo. Precej močan potresni sunek so čutili tudi na Reki, a škode ni povzročil.

GOSPODARSKI VESTNIK

Izšla je druga številka s sledečo vsebino: Zgled (Janko Furlan) **Zadružništvo:** Agrarna posojila za nakup umetnih gnojil in naše zadruge; Zadružni tečaj v Trstu; Važno za naše posojilnice (Zadružna zveza v Trstu); **Živinoreja:** Kdaj govedo kašlja? (Živinozdravnik Josip Gerbic); O podkladanju in valitvi kokoši (M. K.); Krma domačih zajcev (— r— n); Ravnanje z mladimi goskami (V. D). **Mlekarstvo:** Vzorec opravilnika za zadružne mlekarne. Konec. Inž. Anton Podgornik. Čebelarstvo: Nov način krmljenja čebel (Janko Vodopivec); Vesti. **Sadjarstvo:** Sadjerejske nagrade; Škropite breskvine nasade! **Vinogradništvo:** Divjak za cepljenje trt «B B 5» s tremi slikami (dr. Peter Vatlig). **Kletarstvo:** «Jullien» (Just Ušaj). **Svilogojstvo:** Murva — predpogoj svilogojstva. **Poljedelstvo:** Granajte pšenico (V. I.). Lucerna ali večna detelja (V. D.). **Vrtnarstvo in cvetličarstvo:** Vrtnica (Anton Nardin v Rimu). **Gospodarski koledar:** Marc. **Vprašanja in odgovori:** 5) Ali vpliva krma na tolščobo v mleku? 6) Ali morajo tudi mlekarne prositi za obratovalno dovoljenje? 7) Zakaj govedo kašlja? 8) Zakaj izgubi krava mleko po odstavitvi? 9) Kako odpomoči težki molži? 10) Kje bodo letos mednarodni velesejmi? 11) Kako naj ravnam s česnom in čebulo? **Praktične drobtinice:** Kako naj se gnojijo špargelji? Kako naj se ravna z mladimi purami? Kako naj se gnojijo travniki? Kateri prašiči so najboljši za pleme? Razlika mrzle in tople grede. Kako pripravimo toplo gredo? Kako odpravimo škodo od zmrzali? **Gospodarski drobiž.**

Kakor se je lahko vsak že po naslovih raznim člankom prepričal, je tudi ta številka pestra in bogata. Vsak najde v raznih panogah potrebne nauke in navodila Tudi praktične drobtinice bodo privlekle bravce nase. Vkljub temu se ni naročnina prav nič izpremenila, ostala je ista kakor lansko leto t. j. deset lir za celo leto. Kdor hoče sebi dobro, kdor hoče napredka v svojem gospodarstvu, bo rad žrtvoval malenkostno svoto desetih lir, ki mu donašajo stoteren sad. Kdor se sedaj naroči, dobi tudi prvo številko. Ne zamujajte ugodne prilike!

Nalezljive bolezni v našem mestu.

V času od 5. do 12. t. m. so bili v našem mestu sledeči slučaji nalezljivih bolezni: davica 7, škrlatica 7, legarjeva mrzlica 4, paratifus 1; umrle so tri osebe na davici in dve na legarju.

Najstarejši človek na Ruskem

Pri zadnjem ljudskem štetju v sovjetski Rusiji se je ugotovilo, da je najstarejši mož sovjetske Rusije neki kmet Čatkovski, ki je sedaj v stopetin šestdesetem letu. Spominja se še Napoleonovega pohoda na Rusko. Druga najstarejša oseba je neka kmetica, ki šteje stoedenintrideset let.

Skrajšano zdravljenje pri steklini

Iz Novega Sada prihaja vest, da se je ravnatelju novosadskega epidemološkega zavoda, doktorju Rudolfu Hamptu posrečilo, uvesti novo postopanje pri Pasterjevem cepljenju. Doslej je trajalo zdravljenje dvajset dni. Sedaj se doseže gotov uspeh že po petih dneh. Dr. Hampt je v Novem Sadu v zadnjih štirih letih zdravil 10.400 bolnikov in prihranil državi s skrajšanjem zdravljenja v bolnišnici 23.000 dinarjev.

Iz tržaškega življenja

Huda nesreča pri delu.

V ladjedelnici S. Marco se je včeraj zjutraj dogodila huda nesreča, ki bi bila skoro zahtevala človeško žrtev. Okoli 7. ure je 15-letni kovaški vajenec Josip Ljubič, stanujoč pri Sv. Mar. Magdaleni zg. št. 103, pri delu na novem parniku, ki ga tam grade, nenadoma izgubil ravnotežje in padel z odra, na katerem je stal, kakih pet metrov globoko v podpalubje parnika. Navzočni delavci, ki so zapazili, kaj se je zgodilo, so prihiteli k nesrečnemu vajencu in da prenesli v obvezovalnico ladjedelnice. Kmalu potem je prihitel na lice mesta zdravnik, ki je dognal, da je Ljubič zadobil hude poškodbe po glavi in si močno pretresel možgane. Siromak je bil po prvi pomoči prepeljan v mestno bolnišnico, kjer so ga sprejeli v kirurgični oddelek. Njegovo stanje je nevarno.

Žalostna konec zabavne vožnje s kolesom.

15-letni kovaški vajenec Bruno Marsich, stanujoč pri Sv. M. Magd. zg. št. 621, se je včeraj popoldne vozil za zabavo s kolesom v bližini svojega doma. Nekaj časa je šlo vse lepo, toda hkratu je fant tako nerodno obrnil svojega jeklenega konja, da se je prevrnil; pri tem je padel tako nesrečno, da se je hudo pobil na več mestih po glavi in obrazu. Nesrečni kolesar je moral iskati pomoči v mestni bolnišnici, kjer so ga sprejeli v kirurgični oddelek. Zdraviti se bo moral 2—3 tedne.

Nesreča nikoli ne počiva.

Včeraj zjutraj se je premikal po ulici Manzoni z lesom natovorjen dvovprežen voz, ob katerem je poleg voznika korakal tudi 24-letni težak Ferruccio Bernbich, stanujoč v ulici Crociferi št. 2. Črez nekaj časa je Berubich na prošnjo voznika hotel zavoriti voz, toda nesreča je hotela, da se mu je baš tedaj spodrsnilo in je padel tako nerodno, da je prišel z levo nogo pod kolo, ki mu je zlomilo kost v členku Nesrečni mladenič je dobil na licu prvo pomoč od zdravnika rešilne postaje, nato je bil prepeljan v mestno bolnišnico.

Poskušen samomor.

Radi družinskih neprilik se je 28-letnega uradnika Pasqualeja Ramoli, stanujočega v ulici Tor S. Lorenzo št. 7, polastila taka malodušnost, da je predsinočnjim okoli 22. ure izpil s samomorilnim namenom v ulici XX Settembre nekoliko jodove tinkture. Mimoidoči, ki so zapazili njegovo obupno dejanje, so poskrbeli, da je prihitel na lice mesta zdravnik rešilne postaje, ki je Ramoliju izpral želodec in ga s tem rešil iz vsake nevarnosti. Kljub temu je bil samomorilni kandidat iz previdnosti prepeljan v mestno bolnišnico.

Tržaško sodišče

Nenavaden dvoboj ali kaj?

Včeraj je tržaško sodišče obravnavalo zanimiv slučaj iz tržaškega staromestnega življenja. Peter Cavalieri in Girolamo Nasca, oba iz Barlette, sta obtožena, da sta brez namena umoriti, ranila eden drugega z nožem. To se je dogodilo v noči 8. novembra 1926.

Cavalieri pravi, da je neka ženska vnela prepir med njima dvema, tako da je prišlo do pravilnega dvoboja na nož. Tekom istega sta bila oba junaka ranjena.

Nasca pa trdi, da je bil napaden od neznanca v tisti noči. On ni ranil nikogar.

V bolnici so pridržali Nasco 10, Cavalierija pa 20 dni.

Priča Feliks Gioia ve le, da je prinesel Cavalieri zjutraj nož ženi Nasce.

Isto zamore povedati tudi tašča tega obtoženca.

Državni pravdnik se je spustil v zanimivo razpravo o staroveških običajih in zahteval za Nasco 1 leto in 6 mesecev ječe, za Cavalierija pa 7 mesecev ječe.

Branila sta odvetnika Feliks Bologna Nasco, Dino Berton pa Cavalierija.

Sodišče je obsodilo Nasco na 1 leto, 3 mesece in 20 dni ječe in 1 leto strogega policijskega nadzorstva, Cavalierija pa na 7 mesecev in 5 dni ječe.

Rop

Ivan Podreka iz Krnice je obdolžen ropa na škodo nekega Antona Sissul, kateremu je v noči 11. januarja 1927. odnesel s silo listnico z 10 lirami.

Podreka se zagovarja, da je bil pijan Ustavil je imenovanega v ulici Molin a vento. Prosil ga je ognja. Ko mu je ta ustregel, ga je prosil Podreka, naj mu da še dve liri, da bo mogel iti spat. Sissul mu jih je hotel dati, toda Podreka še ni odnehal, prosil ga pet lir, češ da je lačen. Ko je Sissul potegnil listnico iz žepa, jo je Podreka zgrabil in zbežal.

Agenta, kot priči, pravita, da Podreka ni mogel biti pijan, ker je dobro «bežal». Tudi odgovarjal je čisto normalno.

Branil ga je odvetnik Prestit.

Sodišče je obsodilo Podreko na 10 mesecev ječe.

TELESNA VZGOJA

SPORT

S. U. - Z. M. D. 3:3

Ob nenavadni udeležbi se je v nedeljo odigrala naznanjena sportna burka, ki je končala neodločeno. Spremljale so jo, posebno v prvem polčasu, cele salve smeha. K temu so razen igralcev v veliki meri pripomogle razne druge priprave na igrišču, med temi posnemovalne filmske družbe «Kolostop», «troupe» Rdečega križa z moderno «karijolo» in «kjantarcami». V kotu igrišča je bila mogočna postaja za radio. Ne smemo pozabiti zanimive osebnosti sodnika g. Podbřez-a, ki je rabil mesto navadne piščalke neki instrument za jazz-band v miniaturi, in mesto ure velik voltometer. Igra seveda skrajno «tehnična», napeta in živahna, igralci so cepali trupoma, nekateri tudi zato, da jih nežne ročice ljubkih rdečekrižaric zopet poživijo s primerno dozo domačega vinca.

Hazena.

M. D. Prosveta - Ladja (Kontovel) 6:1

Pred goriomenjeno tekmo sta se srečali imenovani družbi v prijateljski tekmi. Srečanje ni bilo več prav začetniško in vrline raznih igralk so se jasno izražale v precej lepih fazah. Napadalkam Ladje manjka še mnogo — največja pomanjkljivost je v strelu na vrata. One streljajo šibko, nemerjeno, slučajno. Tudi predolgo vezanje pod vrati utruja gledalce in škoduje igri. V napadu Prosvete sta kraljevali Norma in Nerina. Posebno Norma, ki je bila najboljša. Halfi obeh družin vztrajni, toda ne ravno najboljši. Boljši sta bili v razmerju moči, brambi obeh čet in moram priznati, da ni pripisovati toliko pomanjkljivosti brambe Kontovela imenovanega poraza, kolikor res kvalificiranim strelom Norme.

Seveda manjka obema četama še zelo zelo mnogo. Predvsem telesnega traininga brez žoge. Kakor se vidi, bo treba prej ko mogoče objaviti poljudno razpravo o pripravljanju telesa za razne sportne panoge.

Na vsak način je tekma kot preitekma popolnoma zadovoljila in upamo, da nam bo Ladja v takem napredovanju prav kmalu nudila še mnogo sportnega užitka.

R.

Sodnik internacijonalne tekme S.U. - Z.M.D. je imel na trobenti privezano neko vabilo. Vemo le, da je bil datum na isti 27. t. m. Kam in kako vabi tisto vabilo, ni bilo mogoče ugotoviti, vendar bomo skušali prej ko mogoče razrešiti to tajnost.

Zato pozor na datum 27. t. m.! Gor me ve.

D. K. N. Tommaseo.

Danes ob 14. uri za nogometaše training. Zvečer ob 19.30 se vrši sestanek nogometnega pododseka. Udeležba obvezna. — V.N.P.

Vesti z Goriškega

Goriške mestne vesti

Veliki uspeh nedeljske predstave «Hlapca Jerneja».

Že v nedeljski «Edinosti» smo poročali o velikem uspehu sobotne predstave «Hlapca Jerneja» in s tem zvezane otvoritvene gledališke sezone ljudskega gledališča v Trgoskem domu.

Množice ljudstva, ki so se od raznih strani vsipale v Trg. dom v nedeljo popoldne, so prekašale vsako pričakovanje. Udeležba vseh teh najširših plasti našega ljudstva iz raznih krajev dežele in mesta je bila najočitnejši dokaz, kako globoko je usidran vpliv ljudskega gledališča v Gorici med našim ljudstvom in s kako ljubeznijo in zvestobo mu sledi naše ljudstvo v vseh njegovih težkih in veselih trenutkih. Neprestano je bilo v teh mesecih čakanja povpraševanje od vseh strani našega ljudstva, kdaj se bo pričelo s prireditvami. Vsi so že pogrešali svoje gledališče, ljudsko gledališče, katero je v svojem neumornem večletnem delovanju znalo zaorati tako globoke brazde svojega plemenitega prosvetnega delovanja.

Okrepljeno po tem novem silnem valu ljubezni in priznanja od strani našega ljudstva, namerava, hoče in že dela na tem naše gledišče v Gorici, da tudi v bodoče ne zamre na pozornici gledališčna svetla naša beseda o težkih in veselih prilikah tega vedno se prelivajočega veletoka — človeškega življenja.

Štednja lesu pri zgradbah

Goriški prefekt Cassini je razposlal vsem občinam okrožnico, v kateri priporoča štednjo lesu pri zgradbah.

Ministrstvo za narodno gospodarstvo je zaskrbel preveliki uvoz lesa iz inozemstva, ki ima potem tako velik vpliv na trgovinsko bilanco. Zato je imenoval posebno komisijo, da bi proučila najboljšo uporabo lesa pri gradbah. Komisija je izdala sledeča navodila:

1. Prepoved rabe lesa za graditev začasnih barak potrebnih pri grajenju. Svetuje napravo take vrste barak, kjer se materijal popet lahko porabi.

2. Prepoved rabe lesa za plotove pri grajenju.

Komisija je tudi predlagala, da se dajo občinam odredbe, da udarijo z visokimi užitninskimi pristojbinami deščice za lesene pode.

Zato predlaga goriški prefekt, naj občine čim prej uporabijo temu primerne ukrepe.

KOBDILJ

Mladinsko društvo «Kobdilj» priredi v nedeljo 20. t m. v grajski dvorani v Štanjelu veselico s sledečim sporedom:

1) Deklamacija «Il possero solitario»; 2) «Il Canto»; 3) Deklamacija «Za sinom»; 5) «Trije snubci», trodejanka; 6) «Spet ptice pojo», Ml. dr. «Kobdilj»; 7) Prijatelj, ti si mi rešil življenje», šaljiv prizor. (društvo «Štanjel»); 8) «Oj planine», Ml. drustvo «Kobdilj».

Med odmori svira godba na pihala iz Trstenika. Po veselici prosta zabava. — Začetek ob 3. uri popoldne.

Kobilnj udeležbi vljudno vabi

Odbor.

SOLKAN

V soboto, 12. t. m. ob 4. uri popoldne je v Gospodu zaspala naša mladenka Krista Lestan v 19. letu svoje starosti. Večni Oče je hotel, da jo smrt poljubi baš na dan ko je njena sestra Gizela obljubila večno zvestobo pred altarjem sv Štefana mlademu možu. Vrli odbornici čitalnice in članici Mlad društva Z.P.D. večni mir!

KOSTANJEVICA

Požar.

V petek opoldne je izbruhnil v baraki mizarja Spacala Blaža po

žar in mu uničil vso imovino. Nerečni mizar ima številno nedorasło družino in se sedaj nahaja na cesti brez imovine in brez strehe. Zato ga priporočamo vsem usmiljenim srcem, da se ga spomnijo s kakim darom v denarju ali pa v naturi. Posebno dovoljenje za nabiranje mu je izdal tudi g. poštštat Rogelja in ga vsem toplo priporoča za poklonitev darov. Izkažimo se kljub splošni gospodarski krizi usmiljene napram najnesrečnejšim in najrevnejšim izmed nas.

Znanost in umetnost

„Hlapec Jernej" v Gorici

V soboto, dne 12. februarja zvečer, je bila v dvorani «Trgovskega doma» v Gorici na zelo lep način otvorjena sezija «Dramatičnega društva» z dramatizacijo Cankarjeve novele «Hlapec Jernej in njegova pravica». Sezija je bila otvorjena malo pozno sicer, ne po lastni krivdi, a je bil zato uspeh otvoritve tem lepši. Če je bila v soboto zvečer dvorana nabita do zadnjega kotička od mestnega in bližnjega občinstva iz okolice, je bila v nedeljo popoldne, ko se je drama ponavljala, natrpana do vrat. — Ljudstvo je prihitelo od daljnih krajev k tej prireditvi, smelo trdimo, da je bila zastopana pri nji vsa goriška dežela, posebej pa goriška okolica. Poudariti je treba, da se je predstava izvršila v najlepšem redu, brez vsakega motenja, priznati moramo tukajšnji kvesturi, da je za red in popolno varnost storila vse, kar je bilo potrebno.

***

«Hlapec Jernej» je eno najzrelejših Cankarjevih del; napisal je je, ko je bila sila njegovega ustvarjanja na višku. Da je delo umetn. res pomembno, lahko sklepamo iz tega, da je bilo izmed vseh slovenskih knjig prevedeno v največ tujih jezikov in se nahajata samo v italijanščini dva prevoda. Lahko trdimo tedaj, da ima delo kot tako svetoven sloves in smo lahko ponosni nanj in na prezgodaj umrlega pisatelja. Vsebina, ki marsikomu izmed nas ni znana, je v kratkem sledeča:

Hlapec Jernej je delal štirideset let pri hiši, ki jo je pomagal dvigniti, postaral je v tem delu in onemogel; ko je gospodar, ki je bil njegovih let, umrl, si je dejal: «Zdaj sem jaz gospodar pri hiši in ne njegov sin, zakaj, čigava je hruška, ali tega, ki jo je vsadil, ali tistega, ki jo je otresel?» Ta pravica se zdi hlapcu Jerneju tako enostavna in tistim, ki jo razodene, tako smešna in neumljiva, da zadeva povsod samo na norčevanje in na odpor. Mladi gospodar, mu je pripravljen dati kôt in žlico, a on ne prosi usmiljenja, ampak zahteva pravico. Gre jo iskat. Potuje dolgo pot od mladega gospodarja do božjega služabnika, do Boga. Povsod najde gluha ušesa, za znorelega človeka ga imajo, on pa ne obupa. Preko župana in sodnika, prepotuje pot do cesarja, pred katerega ga ne pustijo. Povsod mu ostane še vedno eno upanje, da pelje pot še naprej, da je nekdo višji od tistega, h kateremu se je zatekel in ga noče poslušati. Zateče se k Bogu — k božjemu služabniku, ki je župnik. — Ko vidi, da mu tudi tam ne priznajo pravice, gre in si jo naredi sam. Zažge «svojo» hišo, le pipo si reši. Razjarjena množica ga prime in vrže v ogenj. — Radi svoje ideje je ta ena najsijajnejših socialnih povesti, kar jih poznamo. Skoraj nihče izmed nas, če bi se bil Jernej k nam zatekel, bi mu ne bil dal prav, vendar je njegova pravica tako enostavna, da jo lahko vsak razume, simpatizira in sočuvstvuje z njo. Na vsem njegovem potu so ga razumeli samo tisti, ki so bili beležni in preganjani kakor on. Gostač, študent in jetnik. Razlika med njim je bila ta, da so oni že izgubili vero v človeško pravico, samo Jernej je tako naiven in nepokvarjen, da jo še vedno išče. — Ideja je revolucionarna, problem pereč in obče človeški. Bržkone ta ideja ni bila prvič predmet umetniškega ustvarjanja, toda dvomim, da jo je kdo utelesil tako živo in prepričevalno in obenem tako umetniško popolno kot Ivan Cankar. — Kdor je bral to delo v prozi, mu radi lepote jezika, radi preprostosti, s katero odraža odtenke problema, in radi redkih vrednosti, ki jih srečamo na vsaki strani knjige, gotovo ostane v trajnem spominu.

***

Kakšna je dramatizacija, (ki je izšla v Narodni knjigarni v Gorici), ki jo je priredil igralec Skrbinšek? Menda ne poznamo niti ene dramatizacije v svetovni literaturi, ki bi se bila docela posrečila. Vsaka snov zahteva svojo obliko, in če je pisatelj izbral za svojo snov obliko romana, povesti ali novele, je to že znamenje, da snov ni dramatična. To velja še posebej za «Hlapca Jerneja». Ta med najboljšimi slovenskimi knjigami ni za dramatizacijo. Devet slik imamo. Razen prve in zadnje so vse ostale ponavljanje istih besed. Res, da je v «Hlapcu Jerneju» več dramatičnih prizorov, a so kratki in kaj hitro ugasnejo. — Zapletka ni, manjka tudi vseh drugih bistvenih znakov drame. — V ponavljanju in v mnogih prizorih postane igra dolgočasna v gledališkem pomenu besede. Ne trdim, da je Skrbinšek slabo dramatiziral. Trdim, da se da to komaj boljše opraviti, kot je opravil on. Ohranil je vse važne dogodke v titsti ravni črti kot si sledé v noveli, ohranil je precej spretno tudi Cankarjev slog. Ne trdim tudi, da dela ni mogoče uprizoriti s pomočjo lepe inscenacije in skrbnega naštudiranja ulog, zelo spodobno, da odide občinstvo iz gledališča vsaj deloma zadovoljno. — Venčar bi se jaz za svojo osebo raje posvetil umetniškemu uživanju «Hlapca Jerneja» na način, da bi bral novelo; pri tem mi ne more uiti lepa godba Cankarjeve besede in mnogotera potankost njegove mojstrovine.

***

Pa sem vseeno vesel, da je «Dramatično društvo» otvorilo sezono ravno s to igro. Prvič zato, da se spomnimo vsako leto vsaj z eno predstavo našega velikega pisatelja, in vdrugič zato, da bo množica naših ljudi opozorjena na to sijajno delo in ga bo v bodoče (danes novele ni več na književnem polju), vzelo v roke in vživalo dvojno.

Dramatično društvo je storilo vse, da je podalo to igro našemu občinstvu kar najdostojneje. Delo je režiral in glavno ulogo je igral g. Košuta, ki je učenec Skrbinškove šole in je podal Jerneja precej dovršeno. Morda bi mu mogli očitati na nekaterih mestih preveliko mladostnost. Priznati pa moramo, da «Hlapec Jernej» ni realistično pisan, zato stavi na igralca zelo težko nalogo. Ne moremo trditi, da so bile vse ostale uloge tako izdelane kot njegova. Režiser je igral glavno ulogo, ki nosi skoraj vso težo na sebi; umevno je, da se radi tega ni mogel docela posvetiti soigralcem. Nemi prizori so bili radi tega včasih mučni, njih mimika nam je govorila premalo. Spominjam se Hudoževstvenikov, ki sem jih videl svoj čas. Pri teh prvovrstnih igralcih se mi je zdel ravno tako zanimiv tisti igralec, ki skozi celo dejanje ni nič govoril, kot tisti, ki je imel polna usta besed. Hočem povedati, da bi morala biti mimična igra naših igralcev, če tudi diletantov, boljša. Zato pa ni potrebno samo učenje, ampak v prvi vrsti opazovanje življenja. Med najboljšimi sta bila Leban v ulogi potepuha, in Živec v vlogi župnika, manjprepričevalen je bil Živec kot župan. Ne smem pa prezreti tudi Gregoriča kot študenta in Malnaršiča v ulogi Sitarja. Gostač ni bil slab. Ostale uloge so manjše in so bile manj vredne. Opozoriti moram, da je moje mnenje, da ni namen kritike ta, da bi navajal vse igralce, ki so stopili na oder in jim podeljeval redove, kot šolski profesor. Mislim, da je prav, da se omenijo le najboljši, da vedo igralci, kam morejo stremeti, in najslabše je na splošno, da spoznajo česa se morajo ogibati.

Kar se inscenacije tiče, je bila tretja slika vsaj za Gorico podana zelo originalno. Na nekatere stvari bo treba v bodoče paziti. Na križu bi moral viseti Kristus; to je motilo. Okno na zastorju ječe je bilo slabo in vsaj na prvi pogled ni vzbujalo iluzije okna. Potem pa: Če je potepuh res potepuh in hlapec res hlapec tudi po svoji vnanjosti, bi morali celo uprizoritev spraviti v sklad s tem. Gosposki kmetje poderejo vso iluzijo, pastirček ima celo gosposke hlačice do kolen. Tudi to je važno.

Vendar pa je bil uspeh kljub vsem nedostatkom lep; opozoril sem nanje radi tega, da bo drugič še lepši. Želimo lepih, po skromnih močeh dovršeno igranih in kar se tiče umetniške vrednosti, neoporečenih, a vendar ljudstvu lahko umljivih iger.

France Bevk.

Dogodek

France Bevk.

Učeni poznavalci ljudi trdijo, da se velikomestni ljudje radovedni kakor otroci. Če pogine mačka na cesti, se nabere množica, ki se ne utrudi do večera, vprašuje in dela razlage.

Kar se tega tiče, je naše mestece več kot velemesto, pravi Pariz če ne London. Če omedli ženska in jo prenesejo v vežo bližnje hiše, deset minut za tem ni mogoče več iti po ulici. Veriga ljudi je brez pretiravanja tako polna, da podajajo besedo od ust do ust kot zidarji opeko, od enega konca mesta do drugega.

Lep dan je bil, solnce je sijalo skozi oblake, ki so pokrivali polovico neba. Dopoldan se je vlekel leno dalje, nad mestom je ležala omotica brezdelja in brezbrižnosti; ljudje, ki so šli drug mimo drugega, so se jedva spogledali in le redko pozdravljali.

Pred barom se je ustavil avtomobil. Čisto nov je, dvajset konjskih sil; lastnik je plačal na račun par tisoč lir, drugo plačuje na obroke. Ima pa usnjat jopič, usnjato kapico in očala pomaknjena na čelo. Vse skupaj novo, kakor da je pravkar kupljeno. Stopil je v bar, da izpije črno kavo.

V tem je prišel po ulici kmet z upreženim parom volov. Voz z lojternicami se je počasi zibal in potresal, kakor da se meter za metrom roga modernemu napredku. Med lojtrnicama na sprednjem koncu voza je sedel kmet, noge je imel visoko pod brado, telo je bilo sključeno, da so se prsa skoraj dotikala kolen. V eni roki je držal dolgo šibo, ki je visela preko živali; pri tem je mežikaje zrl pred se.

Po ulici je privozil tramvaj. Ulica je bila zadosti široka, ali tramvaj ima določeno pot in vozi po sredi. Vola sta dosegla mesto, na katerem je stal na desni strani avtomobil pred barom na levi pa je grozil tramvaj s svojim zvoncem.

«Desno, sivec!» je mahnil kmet enega vola in boječe škilil v ogromni voz, ki je ropotal nasproti. Sivec je krenil na desno, hitreje se ni premaknil. Ko je vozil tramvaj mimo, je kmet videl, da je še za ped prostora med njima. In vendar se je voz za hip ustavil, nato je videl, da sta vola krepkeje potegnila, nekaj je zaškrtalo. Med tem je privozil tramvaj že mimo.

Kmet se ni več oziral, pot pred njim je bila prosta, zopet je mežikaje zrl pred se, dolga šiba je visela nad živaljo.

«Hej, gospod, gospod!...»

Kmet se ni ozrl. Ko ga je nekdo od zadaj prijel za ramo, se je okrenil.

Bil je človek z usnjatim jopičem in usnjato kapo, rdeč v obraz; govoril je na način, da je slednjo besedo stavka trikrat ponovil, a je bil zmisel čisto enostaven:

«Slišite, kako pa vozite? Avtomobil ste mi poškodovali...»

Ali je ponavljanje besed naredilo stavek nerazumljiv, ali pa njegov smisel kmetu ni šel v glavo. Zavpil je nad voloma, da sta se ustavila, nato je nagnil glavo do njega.

«Kaj pravite, da sem storil?»

«Avtomobil ste mi pokvrili. Obdrgnili ste ga...»

«Avtomobil?» je zijal stari kmet in poškilil preko razjarjenega gospoda na mesto, kjer je stal avtomobil.

«Plačajte mi pet sto lir škode!»

Prvo je bilo neumljivo in ni še obsedelo v kmetovih možganih, ko je že prišlo drugo, strašnejše in nerazumljivejše.

«Pet sto lir?»

«Da!» je pritrdil gospod, čigar obraz je bil za hip manj srdit.

«Ne!» je dejal kmet, ki je zdajci razumel eno in drugo.

Ta beseda je pri gospodu zopet zvišala razdraženost v tolikšni meri, da je skoraj vpil ponavljaje besede, ki jih je bil že enkrat izrekel.

To vpitje je privabilo ljudi. Prvo le par mimoidočih, ki so se ustavili, da bi spoznali položaj. Nato je stopilo par trgovcev na prag, par uslužbencev je prihitelo na cesto. Tam se je pridružilo še nekaj novodošlecev in se gnetlo krog okrog voza in obeh prepirajočih; v besede se je mešal smeh in so padale opazke tako glasno, da sta kmet in gospod jedva slišala drug drugega. Mesto, da bi se sporazumela, sta se vsak hip bolj oddaljevala od tega.

Izven tega tesnega kroga ni vedel nihče ničesar. Kdor se je pridružil, je moral le ugibati ali pa se zadovoljiti z nezadostno razlago soseda, ki je vedel toliko kot on.

«Kaj se je zgodilo?» je vprašal masten gospod, ki mu je bila tisti hip cigara ugasnila, a jo je pozabil prižgati.

«Ne vem,» je dejala suhljata in dolga gospodična, ki je svojo dolžino povečala s tem, da je stopila na prste in je bila tako za eno glavo višja nego vsi drugi.

«Za koliko ga je okradel?» je vprašal majhen kosmat človek, ki je mislil, da vé zadosti, soseda, o katerem je mislil, da vé več.

«Za pet sto lir», je dejal ta, ki je slišal imenovati to vsoto, a ni vedel, zakaj gre. Zdaj je vedel natančno in je lahko dal potrebno pojasnilo.

«Moj Bog!» je vzkliknila žena, ki je bila v desetem krogu, «pa čemu ne pošljejo po voz zelenega križa?»

«Saj so že poslali...» se je oglasil gospod, ki je brisal očala.

«Pa čemu ne pride še, če so poslali?»

«Telefonirali so...»

«No, potem bi moral priti še preje.»

Gospod je skomizgnil z rameni, kot bi hotel reči, da on ni kriv, če zeleni križ ne vrši dovolj naglo svoje dolžnosti.

V tem je prišel mestni stražnik. Nekje se je bil ustavil čez potrebo in je pozno opazil, da se je naletela na ulici množica ljudi. Ko jo je zagledal, je bil njegov korak nenavadno hiter; ko bi trenil jo je odrival s komolci, se prikazal ob vozu ter pričel zaslišavati obe stranki.

Zadeva je bila težka. Kmet se ni spominjal, da bi bil zadel ob avto. Tudi avtomobilist ni videl z lastnimi očmi, da bi bil kmet zadel ob avto, ker je ta čas pil kavo. Vendar drugi ni mogel biti, ker drugega voza ni bilo takrat na cesti.

Stražnik je gledal in ni vedel, kaj naj stori. Kmet je dejal, da nima denarja, gospod mu je grozil z aretacijo. Stražnik je bil že potegnil zapisnik iz žepa, a ga je spravil nazaj v žep.

(Dalje na IV. strani)

MALI OGLASI

BERLITZ-SCHOOL Via Fabio Filzi 23, pouk in prevodi v vseh jezikih. 194

ZLATARNA N. Borsatti & Figlio, Trst, Corso 47 (lekarna Rovis) popravlja, prodaja in kupuje zlato, srebro po poštenih cenah. Govori se slovenski. 158

PO VIŠJIH cenah kot vsaka druga kupuje srebro, zlato in briljante zlatarna Portici Ponte Fabra. 203

KVAS najboljše vrste Soc. Ligure Lombarda po L 5.30 kg. pri S. Ravberju v Ajdovščini. 209

GOSTILNA, dobro obiskana, v sredini mesta, se proda po nizki ceni. Pojasnila pri goriški upravi. 216

SAMO potom energičnega zdravljenja z Glykolom se ozdravi glavobol, šibkost, malokrvnost, obnemoglost. Izdelek lekarne Castellanovich, Trst, Via dei Giuliani 42. 157

ELIZIR CHINA. Jako okusen. Vzbuja tečnost in je najboljše zdravilo proti želodčnim šibkostim in za rekonvalescenco. Steklenica L 6.—. Dobiva se samo v lekarni Castellanovich, Via Giuliani 42. 93

BABICA avtorizirana sprejema noseče. Govori slovensko. Slavec, via Giulia 29. 163

BABICA, avtorizirana, diplomirana, sprejema noseče, Adele Emerschitz-Sbaizero, Farneto 10 (podaljšana Ginnastica), lastna vila, tel. 20-64 7

† **IVANKA GAJETA**

je danes, po kratki in mučni bolezni, previdena s sv. zakramenti, mirno v Gospodu preminula.

Pogreb drage pokojnice se bo vršil v sredo, 16. t. m., ob 15. uri iz hiše žalosti Corso Garibaldi št. 34.

TRST, 14. februarja 1927. **Žalujoči ostali.**

Pogrebno podjetje Nuova Impresa, Trst, Corso V. E. III 47.

S. A. LA TESSILE DI FIUME V LIKVIDACIJI
TRST - PIAZZA CAVANA 6

PERILO: Madapolan . . od L 2.— do 3.70
Platno Madonna debelo . . . . po L 3.60
Platno za rjuhe, visoko 150, 160, 200, 240, 270 . . . . od L 5.80 do L 16.25
Pelle d'uovo . . . „ „ 3.— „ „ 5.90

Da postane vedno bolj znano naše izvrstno

„Vino di China e ferro"

pripravljeno iz pristnega španskega belega vina in zaradi večje vsebine pretvarjajočega se železa, odlikovano na mednarodni razstavi v Montecatini l. 1925, prodajamo steklenice-vzorce po L 2·—. Originalna steklenica 3/4, litrska L 12·—.

Elisire di China

zelo prijetnega okusa, izborno sredstvo proti slabostim želodca in za dobo okrevanja.
Originalna steklenica . . . L 6·—.
Steklenica-vzorec . . . . L 2·50.

Želodčne kaplje sv. Antona

izvrstno sredstvo za prebavo, ki istočasno blaži vsakršno črevesno draženje.
Steklenička . . . . . L 4·50.

Glykol Prsni sirup Smilajod

LEKARNA CASTELLANOVICH ALL'ALABARDA, TRST
Via dei Giuliani štev. 42, Sv. Jakob
Lastnik F. BOLAFFIO

PODLISTEK (54)

V. I. KRIŽANOVSKA:

NEMEZA

ROMAN

Prevzeta od petja velike umetnice ni kneginja opazila vstopivših sosedov; toda pri teh Antuanetinih besedah ji je srce zamrlo. Toda pozvala je na pomoč ves svoj ponos in vso svojo odločnost in posrečilo se ji je zadržati žarko rdečico, ki ji je silila v obraz; z ničemer ni izdala svojega notranjega razburjenja in ko je dvignila kukalo, se je zdelo, da z največjim zanimanjem zasleduje igro znamenite umetnice.

Antuaneta, ki ni bila tako zadeta, se ni mogla ustavljati radovednosti in skrivaj pogledovala v bankirjevo ložo. Njen kritični pogled se je najprej ustavil na Ruti in njeni obleki, toda mlada Judinja je bila odeta z brezhibnim okusom: atlasna obleka zlate barve, pokrita s črnimi čipkami in okrašena z dolgimi vejicami fukcije se je zelo podajala njeni zagoreli polti a zvezde iz brilantov in rubinov, ki so se lesketali v njenih črnih laseh, so še povečali njeno orientalsko lepoto. Samuel ki je bil kakor vedno odlično in preprosto oblečen, je bil silno bled, toda pogledi sosede niso mogli odkriti najmanjšega nemira na njegovem brezčutnem obličju. Bil je naslonjen na rob lože in zdelo se je, da ga zanima samo predstava. Ne s pogledom ne z besedo se ni obrnil k svoji ženi, ki je jedva zatajevala mrzlično razburjenje. Odpirala in zapirala je svojo čipkasto pahljačo, ustnice so ji nemirno podrhtevale in plameneči pogled njenih velikih črnih oči se je uprl v brezčutno moževo obličje, ki je takorekoč pozabil na njeno navzočnost. Antuaneta je tudi ugotovila, da je bankir vkljub svoji pritvarjeni ravnodušnosti večkrat pogledal pepelnate kodre in očarujoči profil Valerije, pri čemur se je njegovo obličje vsakikrat stemnilo.

Tudi za kneginjo je predstava izgubila vsako privlačnost, mučila jo je samo želja pogledati Ruto, toda bala se je srečati s Samuelovimi očmi, zato ni okrenila glave. Končno pa se ni mogla več premagovati. Izrabila je trenotek, ko je Samuel s kukalom prometral oder, in poklepno uprla svoj pogled v mlado Judinjo in srce se ji je krčilo od nevolje in ljubosumja: to očarujoče bitje, polno ognja in strasti si je moglo z lahkoto pokoriti moško srce tudi v slučaju, da se ni poročil z njo iz ljubezni. Kneginjino srce je kipelo od nevolje pri misli, da si je Samuel drznil izbrati to krasotico. Globoko užaljena se je okrenila in pogled se ji je ustavil na Raulu. S prisiljeno pozornostjo je začela prematrati njegovo vitko, elegantno moževo postavo v bleščeči vojaški obleki in njegovo privlačno klasično lepo obličje.

— Da, — je pomislila z zadovoljstvom, — tudi Raul je lep, kneževski naslov poseduje in je vzor moža poštenjaka; toliko više stoji od tega Juda, da zasluži desetkrat večje ljubezni.

Vsa zatajevana jeza ljubosumnega srca se je zbudila v njej. Govorila si je, da je Samuel ni mogel požabiti, da ni še izgubila moči nad njim in da ga more še vedno obvladati in se na ta način maščevati za njegovo nesramno ženitev. Vsa prevzeta po tem novem čuvstvu se je Valerija — komaj so spustil zaveso — dotaknila s svojo malo ročico kneznove roke in ga pozvala z glasom, ki je izražal nepopisno nežnost: «Raul!».

— Kaj je, draga? — jo je vprašal mladi soprog.

— Ali bi se ne izprehodil z menoj po hodniku? Tu je tako soparno.

— Seveda, kar izvoli, — je odgovoril Raul in naglo vstal.

Nežnost, ki je zvenela v njenem glasu in ki se je izražala v njenih očeh, sta vzradostila njegovo srce, in ko ji je v ozadju lože nadeval atlasni plašč, se je dotaknil z ustnami njenih plavih lasi. V tem trenotku so se Samuelove oči srečale z Valerijinimi; ona ni trenila; tudi on je odgovoril z isto hladnostjo; samo stopnjevana pobledelost obličja in komaj opazno namrščenje obrvi so dokazali mladi ženi, da je bil udarec dobro merjen. Docela zadovoljna se je oprla ob Raulovo laket in šla iz lože.

Med naslednjim odmorom je knez prinesel gospema krasno bonboniero. Valerija je bila tako čudovito dobre volje, da se je neprestano smejala in razgovarjala; koketirala je z Raulom, se dražestno nasmihala ter si pustila dvoriti od moških, ki so prišli v njih ložo; skratka, bila je tako živahna, da Antuaneta ni mogla dozmeti prijateljice. Raul, ki ni vedel, da se žena ponaša z njim kakor z dragocenim okraskom in da ji služi kot sredstvo za vzbujanje ljubosumnosti, se je mirno naslajal ob svoji sreči; s sijajočim obrazom in hvaležno je gledal Valerijo in ji izkazoval nežno pozornost.

Na ta način je prešel čas do tretjega dejanja, ko Edgar odbija nevesto, ki ga je prevarila, in ji iztrga prstan s prsta. Kneginjino srce se je bolestno skrčilo; s težečim jo čuvstvom se je spomnila dneva, ki ga je preživela v Rudenhofu; zdelo se ji je, da ne sliši igralčevega glasu, ampak Samuela, ki ji je z jeznim in obupanim glasom očital izdajstvo.

Nehote se je ozrla v bankirja, ki jo je tudi gledal, toda izraz hladnega prezira, podsmeva in očitanja v njegovem mračnem, žarečem pogledu je tako nanjo vplival, da se je zdrznila in povesila glavo; nezavedno je njena roka iskala Raulovo roko; v njegovi bližini je občutila nekakšno to-lažljivo pomirjenje, a tam — tam je pekel in trpljenje.

Po končani predstavi se je Valerija ob moževi roki podala k izhodu; naval občinstva je bil tako velik, da sta se oddelila od Rudolfa in Antuanete. Ko je mladi par prišel do veže, je čakal na voz; toda v trenotku ko se je Raul obrnil in se razgovarjal z nekim starim plemenitašem, je Valerija slišala, kako je dobro ji znani glas izpregovoril:

— Pristna ravnodušnost prezira strateške pasti, kakor pristna ljubezen ne potrebuje demonstracij, ki morejo prevariti samo neizkušenega človeka!»

Šli so na lice mesta in ogledovali prasko na avtomobilu. Črni lak je bil obdrgnjen dve pedi na dolgo in za palec na široko.

«In koliko odškodnine zahtevate za to?» je vprašal stražnik.

«Pet sto lir. Avtomobil je pokvarjen. Bil je čisto nov. Če bi ga hotel zdaj prodati...»

«Poglejmo voz,» je dejal stražnik.

Množica se je znova premaknila...

Ta čas se je nabralo še nekaj krogov ljudi. Vsi trgovci so bili na vratih. Na koncu ulice so stali ljudje in stegali vratove, iz sosednih ulic so se stekali.

«Joj,» je dejala žena iz desete vrste. «še zdaj niso pripeljali voza zelenega križa.»

«Čemu bo voz zelenega križa?» jo je pogledal zaničljivo človek, ki se je prerinil od petnajstega do desetega kroga. «Kadar ga uklenejo, ga peljejo peš.»

«Koga pa?» je skoprnela ženska.

«Ali niste brala v časopisih... Sinoči so okradli gostilno pod gradom. Zdaj ga že imajo.»

«Jezus, Marija! Kje so pa orožniki?»

«Saj je stražnik! Le, kaj se gnjavi!»

«Meni pa so dejali, da je nekoga prijelo slabo. I, seve, da voz zelenega križa tu nima ničesar opraviti...»

Mejtem se je srednjevelik človek z rdečimi brkami, ki je bil od prvega početka zraven, naveličal gledati, rinil se je v ozadje in prišel do ženske.

«Ali ga bodo kmalu gnali?» je vprašala ta.

Človek z rdečimi brkami pa je debelo pogledal in slutil nesporazumljenje; zato je dejal:

«Avtomobil mu je pokvaril.»

Nato je šel dalje.

Žena pa je dejala, obrnjena proti svojemu sosedu: «Avtomobil je nekoga povozil.»

«Potemtakem je zadeva resna.»

«Ali nisem dejala, da pride voz zelenega križa?» je vprašala žena zmagoslavno.

«Pa kje je ostal?»

«Kdo si je izmislil vest o aretaciji?»

«Jaz že ne,» je dejal gospod in se je pomaknil dalje.

Par ljudi je slišalo razgovor in dejalo:

«Ali je še pri življenju, ali je že umrl?»

Žena je stresla z ramami. Pristavila pa je novim znancem, kar se ji je starj izmuznil izpred oči:

«Čemu ne pokličejo zdravnika? Saj stanuje tu blizu.»

«Morda ga ni doma...»

Mejtem so v sredini kopice ljudi odkrili na ročici, ki je zakrivila nezgodo, znamenje črnega laka; gospod z usnjato kapo se je zmagoslavno smejal, kmet pa je povesil glavo.

Stražnik je vzel v roko svinčnik in meril, da bi zapisal.

«Koliko zahtevate?»

«Pet sto lir... Ali je preveč?» je vprašal lastnik avtomobila blizu stoječega gospoda.

Ta mu je pritrdil, da so se vsi zasmejali. To je avtomobilista razburilo, da je žalil kmeta in malone tudi stražnika. Radi tega se ta očito ni hotel zavzeti zanj.

«Kako se pišete?» je vprašal kmeta.

Ta mu je povedal.

«Če ne plača, aretirajte ga; zahtevam, da ga aretirate!»

Stražnik je delal resen obraz, pisal v zapisnik in se ni zmenil za gospodove besede.

Ko je zapisal, je spravil zapisnik v žep, na svinčnik je pokril rumeno kapico in ga zataknil v naprsni žep.

Kmet je spoznal, da se je položaj zanj zelo ugodno razvil, sedel je na voz, otresel se avtomobilistove roke, ki ga je prijela za jopič in ga hotela potegniti na tla, ter zavihtel šibo nad živaljo. Vola sta potegnila med množico, ki se je zagrnila, stražnik je odšel umirjenih korakov, gospod v usnjati kapi je bil rdeč kot kuhan rak in je razlagal zadnjim poslušalcem svojo škodo.

Ljudje iz vnanjih krogov te skupine so bili vsi zmedeni, ko so videli, da se je središče nenadoma razletelo in izpraznilo.

«Ali so ga odpeljali v ječo?»

«V ječo? Kam v ječo? V bolnišnico?»

«Ne — v mrtvašnico!»

«Saj ni bilo kaj pobrati... Čisto ga je zmečkalo...»

Čudno se je zdelo vsem, da naslednji dan ni stalo o aretaciji ali nesreči na eni glavnih ulic mesta niti besedice v časopisih...

Gospodarstvo

Kriza denarja

Vse govori danes o krizi. Kamor se človek obrne, sama kriza. Ali je res tako in kje so vzroki?! Res je in vzrokov je mnogo. Predvsem danes vlada nadprodukcija, oziroma bolje označeno podkonsum. Trg, oziroma ljudstvo ni zmožno konsumirati, kar se producira, radi uboštva. Padla je denarna vrednost in z njim kupna moč. Da pa industrija in trgovina more živeti, padajo plače in to na račun glavnega konsumenta, široke ljudske mase. Da je padla denarna vrednost, moramo pač iskati temu glavni vzrok v vojni; vojna je ona, ki je vse zlato spravila v tujino, in tisk denarja se je pomnožil. Na trgu je bilo vedno več denarja brez zlatega kritja. Nastala je nekaka zvodenitev zlatega zaklada. Trg je bil in je še poplavljen s papirnatim denarjem.

Denarna veljava sloni na zlatih rezervah v kleteh emisijske banke. Ta podlaga je velevažna za vrednost denarja. Krožeči denar ni popolnoma krit v zlatu, ampak le deloma, to je 33 do 40%.

Danes tega ni več, ampak vse zlato je odšlo med vojno preko morja v Ameriko. Amerika je toliko časa zalagala Evropo in vojskujoče se sile z blagom, dokler ni vsega pobrala, a ko se ji je zdelo, da to bogastvo zna sami škoditi, je vstopila v vojno, da se pač ta prej konča. Končala se ali ne tako kot so oni mislili.

Ako hočemo pa razumeti denarno krizo, ki je pač glavna in najizdatnejša, moramo stvar pogledati z druge strani, t. j. s strani denarne dinamike. Življenje denarja in njega vpliv na trg, na ceno ter na tempo gospodarskega življenja.

Inflacija. Ta proces se vrši že od začetka vojne sem. Vojna je potrebovala denar. Dežele niso imele dovolj zlata, da bi zamogle financirati vojno z zlatom, ampak so se morale zateči k drugi stvari, takoimenovani tiskarni bankovcev. Finansiranje se je vršilo s papirnatim denarjem, ki v resnici vsebinsko nima nikake veljave. Njegova veljava zavisi marveč le od zlatega kritja. S čim večjo brzino deluje tiskarna bankovcev, tem več jih je na trgu ter tem manjša je njih kupna moč. Inozemstvu je tak pojav dobrodošel, posebno onim, kojih denar je več vreden, oziroma kojih denar ima večjo kupno moč. Le te se lahko na cen način zalagajo z blagom pri državi z inflacijo, a to gre le toliko časa, dokler ne nastopi zastoj na trgu. Inflacija je indirektno obdačenje malih hranilcev, med tem ko kapitalisti, oziroma posestniki blaga, zemlje in objektov sploh dobe tu svojo premijo. Inflacija je usodepolna za vsako državo, ne pušča nobene kalkulacije v trgovini in industriji.

V nasprotnem imamo **deflacijo,** to je ravno nasprotno od inflacije. A tudi ta ni dobra, ima mnogo sence a le malo luči. Slaba stran deflacije se opaža pri trgovini, industriji ter v gospodarstvu sploh. Kriza, ki jo povzroča deflacija, je tudi izražena v socialni politiki; oziroma socialnih bojih, za znižanje nominalne plače. Dobra stran te politike je v olajšanju državnih financ, kar se posebno zrcali v javnih obratih in tudi v tem, da v medčasu do postavitve ravno težja država lahko ceneje krije svoje dobave na blagu v tujini.

Nadalje se tudi zboljša položaj kapitala ter omogočuje financiranje trgovine, industrije in poljedelstva.

Država pa, ki resno zasleduje dobrobit svojih državljanov, noče ne na prvo niti drugo pot ampak tretjo srednjo, ki se imenuje **stabilizacija vrednosti** denarja. To pot zasledujejo vse države. Stabilizacija omogočuje natančno kalkulacijo ter dopušča trgovino na dolgi termin. Stabilizacija denarja je v današnji dobi velevažna in najgotovejše sredstvo do uspeha.

Vrednost denarja ter pota krize valovijo tudi z valovanjem plačilne bilance ter političnega položaja države. Natančno raziskovanje denarnega problema nas dovede do zaključka, da je tu problem krize. Tu je problem razvoja gospodarstva. Notranji in zunanji položaj države vpliva na vrednost denarja še bolj mogóče kot zlato kritje. Kajti dobro vemo, da ni samo od kritja odvisna denarna vrednost, ampak tudi od prestiža države in njenih gospodarskih sil.

Kriza je jasno spojena z denarnim problemom. Le tega ozdravitev je predpogoj rešitve iz krize.

Emmyn.

Janko Furlan:

ZGLED

Onkraj Nemčije moli v morje proti Švediji in Norvegiji majhen polotok, Danska. Pred dobrimi 100 leti je ta država štela okrog 1 milijon prebivalcev, danes pa jih ima okrog 3 milijone. Pred 60 leti je bilo to prebivalstvo vobče še neomikano, revno, udano uživanju alkoholnih pijač; zemlja je bila v splošnem, osobito pa za živinorejo slabo pripravljena. Razen tega pa je tam obnebje trdo, poletje kratko, vrh tega je imel tedaj Danec dolgo časa slabe vlade, ki so ga uničevale.

To malo državico jemljem za zgled, kaj zmore vzajemnost kmetskih gospodarjev. Danski kmet priča, kaj doseže pridna roka. Ponosen in energičen stopa po svoji zemlji, ki jo ljubi in ceni, ker vidi v njej odtis svojega razuma. Preobličil jo je do najvišje stopnje rodovitnosti. Danski zemljedelec predstavlja razmeroma največje bogatstvo na svetu.

Dobri ljudski učitelji so začeli seznanjati kmetovalca z naravnimi zakladi, uvajali so ga v razmišljanje in ga polagoma vzgojili do one stopnje, kjer se mu je zasvetila sila samopomoči. Postal je samostojen in zrel za samoupravo. Tako je stopil na krepka tla — zadružnega gospodarstva.

Leta 1882. se je prvič združilo v Kjedinu nekaj kmetov, da osnujejo manjše majarije. Nastavili so so potujočega majarja, da jih je poučeval. Zrastla je prva mlekarna, vsejano je bilo prvo seme, katero je v 20 letih pognalo čez 1000 novih mlekaren. Tudi mlekarne veleposestev so šle v zadruge, ki so danes vse v medsebojni zvezi.

Z razvojem mlekarstva se je živina naglo boljšala. Povprečno daja danes danska krava okrog 4000 do 5000, v posameznih slučajih celo 5000 do 6000 kg mleka na leto.

V mlekarskih zadrugah so najboljši veščaki kmetijstva in živinozdravništva. Kontrolorji, ki hodijo od mlekarne do mlekarne in imajo veliko teoretično (po študiranju) in praktično (po vsakdanjih izkušnjah) izobrazbo, morajo dovršiti visoko poljedelsko šolo in praktično šolo v mlekarni. Zadruge skrbijo tudi za dobre živinozdravniške kontrolorje. Ti pregledujejo krave, skrbijo za najboljšo pasmo in odstranjujejo slabe krave iz hleva. Tako se molze po vsej deželi mleko, ki je po množini in kakovosti enako.

Nekatere zadruge so so le za izboljšanje živinske pasme. Za najboljšo živino je «zlata knjiga», kjer zabeležijo polnokrvnost, to je vrhunec kakovosti (dobroto) teh živali. Krave s 30 litri mleka so tam že navadne prikazni.

Vse mleko gre v zadruge, od koder dobi kmet nazaj posneto mleko, ki je daja teletom, prasičem kuretini.

Sporedno z govedorejo je šla prasičjereja in perotninarstvo. Prasiče prevzamejo mesarske zadruge, ki so last kmetov. Vse delo opravljajo stroji.

Prašičjereja daja Danski ogromnih dohodkov, saj je leta 1898. prišlo 0.511 prašiča (čez eno polovico odrastlega prasiča) na glavo.

Pred 50 leti danski kmet še ni mislil na rejo kuretine. Danes imajo posamezne kmetije do 1000 kokoši, katerih hrana je koruza, krompir, pesa in mleko.

Jajca nosijo otroci v šolo, kjer se nahajajo zaboji, katere odpelje zadružni voz. Vse je tako urejeno, da se nič ne izgubi.

Koliko milijonov mark daja zraven jajc kuretina! Vse se ugodno in stalno vnovčuje. A koliko surovega masla, jajc, kuretine, svinjine in masti porabijo doma! Ali ni to v prilog javnega zdravstva?!

Kmet redi živino doma, jo molze, odaja svoje pridelke v zadruge in dobi denar domov, ne da bi moral poprej skrbeti za prodajo, ne da bi n. pr. iskal posredovalcev, preganjal živino s tega na trg in s tem nižal vrednost živali, zapravljal čas in denar itd.

Zadruge so zvezane v centrale in je s konsumnimi zadrugami. — Kar danski kmet potrebuje, mu priskrbijo njegove zadruge. Kmet ne more biti ogoljufan. Zadruge imajo svoje železniške vozove, svoje ladje i. dr. Državne železnice so po večjem v službi kmetije.

Zadruge proizvajalcev in odjemalcev so zvezane s hranilnicami, ki imajo velikanske svote denarja v prometu: zalagajo mlekarne, mesnice in druge gospodarske ustanove. Tudi otroci imajo posebne hranilnice.

Povsod se kmet kaže prav razumen gospodar. — In mi?

Napram danskemu kmetu smo — otroci. Kot taki pa se ne znano kretati času primerno, sporedno z njegovimi novimi zahtevami, ki so nas prerastle. Pozno je sicer, a še je čas, da se po treznem preudarkom odločimo in zedinimo za skupno delo, ki bo lajšalo in krepčalo.

(«Gosp. vestnik»).

RAZNE ZANIMIVOSTI

Dete zaplenjeno kot «corpus delicti»

Pred budimpeštanskim sodiščem se je vršila te dni zanimiva razprava. Delavec Manfred Weiss je živel s svojo ženo v srečnem zakonu. Toda njuna sreča ni bila popolna, ker nista imela otrok; zlasti moža je to bolelo. Zgodi se pa nekega dne, da ga žena iznenadi s sinčkom in od tedaj se je mož čutil popolnoma srečnega. Toda kmalu se pripeti nekaj nepričakovanega. P o raznih ovinkih so oblasti dognale, da mati deteta ni Weissova žena, temveč neka druga siromašna ženska, s katero se je Weissova domenila, da ji je odstopila otroka, ker ga sama radi bede ni mogla rediti. Radi te ugotovitve je sodišče obtožilo Weissovo, otrokovo mater in babico radi potvorbe rojstnih listin, Weissovo pa poleg tega tudi radi varanja moža. Pri razpravi je bila delavčeva žena obsojena na 10 dni zapora, babici pa so sodniki odmerili 14 dni zapora. Tej razsodbi so se uprli vsi prizadeti. Mož je izjavil, da se sicer ni zavedal, da je bil prevaran, pa vendar da prevare ne zameri ženi, ki bi jo naj zato sodišče oprostilo. Dalje je izrazil željo, da bi mu pustili otroka, ker ga je že zelo vzljubil in bi ga rad posinovil. Toda sodišče ni upoštevalo njegovih ugovorov. Dete, ki je v pravdi tvorilo «corpus delicti», je bilo oddano v neki otroški zavod in obsojenki bosta morali odsedeti odmerjeno kazen.

S. A. LA TESSILE DI FIUME V LIKVIDACIJI
TRST - PIAZZA CAVANA 6
500.000 parov svilenih in končenih nogavic
za moške . . . . od L 1.10 do L 6.50
za ženske . . . „ „ 2.— „ „ 8.50
v prodaji samo za 4 dni

Poneverbe v Rusiji

Moskovski dnevnik «Izvestja» je objavil statistiko poneverb, ki so bile izvršene tekom minulega leta v Rusiji. Zanimiva statistika se nanaša le na dobo do konca meseca oktobra, kajti podatki za mesec november in december niso še dovršeni. Po tej statistiki je število poneverb sledeče: v januarju 5.702, v februarju 6069, v marcu 5377, v aprilu 6531, v maju 5689, v juniju 5410, v juliju 5549, v avgustu 5041, v septembru 5331 in v oktobru 5406. Tekom 10 mesecev je bilo torej v Rusiji 56.132 slučajev poneverbe. Poneverjeni zneski znašajo skupno 26,315.864 zlatih rubljev (okoli 320 milijonov lir). Višina defraudiranih svot se je pa v zadnjem času zelo skrčila; dočim je v drugi polovici leta 1925 prišlo na vsako poneverbo povprečno 911 rubljev, se je v drugi polovici leta 1926 to število skrčilo na 500 rubljev. Značilno je, da se večina poneverb dogaja na deželi, zlasti na škodo vaških zadrug.

Vlom na dunajskem vseučilišču

V soboto ponoči so vdrli predrzni tatovi v prostore kvesture na dunajskem vseučilišču, vlomili v tri blagajne in odnesli v gotovini 10 tisoč šilingov in zlate verižice rektorja in vseh petih dekanov v skupni vrednosti 30 tisoč šilingov. Te verižice, katerih vsaka obstoji iz petindvajsetih umetno izdelanih členov in medalj, je daroval leta 1805. cesar Franc I. dunajskemu vseučilišču. Rektor in dekani so jih nosili ob slovesnostih, pri promocijah in avguracijah. Enega izmed treh tatov se je posrečilo policiji dobiti v pest.

Moskovski delavci in literatura

Med delavstvom, ki obiskuje čitalnice, je bila prirejena anketa o stari in pravi literaturi. Pri tej anketi se je dognalo, da delavci ne segajo po delih novih pisateljev, kakor so Ivanov, Sejfulin, Gladkov, Babel in Fedin, nego čitajo najrajši dela Turgenjeva, Gončarova, Tolstega, pa tudi Mihajlovskega in Mamina Sibirjaka.

Podpora odličnemu politiku.

Francoski ministrski predsednik je predložil zbornici zakonski načrt, po katerem se zagotovi letna podpora v znesku 24.000 frankov eden in osemdesetletnemu starčku Monisu, ki nima nobenih sredstev, a je bil svoje dni pet in trideset let član francoskega parlamenta, večkrat minister in enkrat celo ministrski predsednik. Tak slučaj se doslej še ni pripetil. Zbornica je večkrat podprla vdove znamenitih parlamentarcev; nakazati pa podporo bivšemu vladnemu šefu, zato se še ni bila pojavila potreba.

Nezaželjena pomladitev starčka.

Iz Kopenhagna prihaja vest, da je neka mala islandska občina vložila proti zdravniku tožbo za odškodnino. Ta zdravnik je namreč pomladil starčka, ki je imel že 80 let in ki je živel v občinski hiralnici na občinske stroške. Občina zahteva od zdravnka 300 kron letnega prispevka, ker bo radi operacije, ki je popolnoma uspela živel starček delj časa kot bi živel, če bi se ne bil operiral in ker je postal z vrnjeno mladostjo tudi njegov tek večji.

Znamenit šahist umrl.

Ko je sedel v francoskem kopališču Hyeres-u David Janovsky k šahovnici, da se bo meril z mladimi francoskimi mojstri v tekmi, ga je zadela kap. Janovsky je bil rojen v Rusko-Poljskem, a je prišel že zgodaj v Pariz. Tu je kmalu postal najboljši med šahisti. Njegovi uspehi so začeli v zadnjih letih prejšnjega stoletja. Bil je najvnetejši zastopnik klasične igre. Leta 1901. je v tekmi v Monte Carlo zmagal in postal veliki mojster. Enake uspehe je imel na tekmah v Hannovru, Barmenu in Ostende. Ko je pa trčil prvič s Laskerjem skup, ga je ta premagal in od tedaj je šlo z njegovo slavo navzdol. Janovsky se je krčevito držal klasične smeri, z moderno metodo se ni mogel nikdar sprijazniti. Ko je spoznal, da v sedanji dobi ne zadostuje več klasično igranje šaha, je bilo že prepozno, da bi presedlal, zavedal se je svoje onemoglosti in hiral. Umrl je kakor povedano te dneve v devet in petdesetem letu.

Iz letalskega sveta.

V Nemčiji je štiri in dvajset letališč in tri in štirideset prometnih postajališč za letala. Od teh sedem in šestdesetih letalnih postaj, jih je osem in trideset v posesti mest oziroma mestnih uprav.

Kako zaupanje se goji v Zedinjenih državah v varnost zračnega prometa, dokazuje dejstvo, da je zavarovalnica Traveller Insurance Comp. pri osemdesetih odstotkih svojih zavarovalnih pogodb opustila vsako omejitev glede udeležbe zavarovanca pri kaki zračni vožnji. Seveda se pripušča uporaba le takih letal, ki jih vodijo izkušeni piloti na zračnih prometnih črtah. Zavarovalnica trdi, da so nevarnosti v zračnem prometu prav take če ne še manjše, kakršne so pri drugih prometnih sredstvih.

S TOBAKOM KUPLJENE ŽENE.

Po Balkanu in drugih deželah bližnjega vzhoda najdemo še vedno običaje, po katerih si mora mladenič ženo kupiti, če jo hoče imeti. Pa tudi po deželah zapadnega sveta ni ta način ženitve povsem tuj. Prav zanimive tovrstne kupčije so izvrševali prvi naseljenci v ameriški državi Virginiji. Med leti 1619 in 1621 si je lahko vsak samski Viržinec kupil ženo, če je plačal zanjo sto in dvajset funtov tobaka. Tako priliko za ženitev so ponudili naseljencem vladni uradniki, ki so naročali ženitve željna dekleta iz Anglije.

Devetdeset deklet, «mladih in nepokvarjenih» je priplulo v Jamestown s prvim «naročilom». Naselniki so ob prihodu deklet pridrli v pristanišče in si brž izbrali vsak svojo. Nikakega ljubkanja ni bilo, le suho vprašanje: Me češ, če te čem? Nevesta je prikimala in zaroka je bila končana. Ko je bilo izbiranja konec in ni bilo deklet več na razpolago, so se takoj na mestu vršili poročni obredi za vse. Sledilo je rajanje in zvečer je devetdeset srečnih mož odpeljalo v svoje koče mlade žene, katerih niso poznali še niti po imenu.

Prvi naseljenci, ki so prihajali v Virginijo, niso imeli namena ostati tam za večno. Šli so tja le zato, da si naberejo bogastva in da se potem povrnejo v domovino. Sicer pa ima skoro vsak izseljenec iz naših slovenskih krajev tudi tak namen, ko odpotuje. Tako vlada v Angliji, kakor tudi tedanji oblastveniki v Virginiji, so pa želeli, da bi se dežela obljudila, in to je bil povod, da so sporazumno sklenili preskrbeti samskim naseljencem žene.

Prva poizkusna naročba deklet se je končala s tolikim uspehom, da so naslednje leto različne druge naselbine prejele iz Anglije tako dragoceno blago. Ena izmed skupin mladih deklet, ki je dospela v novo deželo sredi poletja leta 1621, je imela s seboj sledeče sporočilo od londonskih zastopnikov:

«Pošiljamo Vam enajst deklet in eno vdovo, ki naj postanejo žene mladih Viržincev. Izbrali smo jih z največjo skrbjo in vsaka med njimi nam je bila toplo priporočena. Kmalu Vam jih pošljemo še petdeset; preskrbel jih bo naš častiti gospod (lord) in zakladničar grof iz Southamptona ter nekateri drugi spoštovanjavredni gospodje, ki so prepričani, da ne more nobena naselbina prospevati, če ni v njej nastanjenih družin. Določeno je, da mora vsak mož, ki si izbere svojo ženo med njimi, plačati zanjo sto in dvajset funtov tobaka.

Želimo, da se ženitve izvršijo prostovoljno, kakor je določeno po naravi, in ne maramo, da bi kdo ta dekleta prevaral in jih omožil s sužnji. Omožijo naj se samo s svobodnimi naselniki, ki morajo biti dovolj premožni, da lahko skrbijo zanje. Prosimo Vas zategadelj, bodite novodošlim nevestam očetje, pomagajte jim, kolikor morete, in ne dovolite pod nikakim pogojem, da bi se omožile proti lastni volji».

S sto in dvajsetimi funti tobaka so mladi naseljenci plačali stroške za prevožnjo mladih nevest. V tistem času je bil namreč tobak zakonito plačilno sredstvo in z njim so naseljenci lahko kupovali svoje potrebščine kakor z denarjem.

F. M.

Še dobiček imajo.

Vlada Južne Afrike izkazuje uradno, da so znašali državni stroški o priliki obiska waleškega princa 25.000 funtov (funt je 113 lir); ker je pa državna blagajna prihranila s pomiloščenjem o priliki tega visokega obiska 41.000 funtov, ima potemtakem 16.000 funtov dobička.

Odkriti zakladi.

V severnovzhodnem delu Rdečega morja je zaliv Akaba, med njo in morjem je pusta planjava in na njej se nahaja prastara Petra, ki je bila pred 2000 leti glavno mesto nabatejske države. Mogočne razvaline in v skale vsekani grobovi z napisi pričajo še danes o visoki nekdanji kulturi, ki je svoje dni cvetela v sredi daljnih puščav. Sedaj gospodari v tem ozemlju Arabije Anglež, ki odpošlje v te starodavne razvaline od britskega muzeja opremljeno ekspedicijo in to na podlagi senzacijonelnega odkritja nekega Beduina. Ta je z drugimi svojimi tovariši taboril v bližini razvalin. Ko so drugi počivali, je stopil v te razvaline. Ko je hodil po kamenitem podu, se je kamen, na katerem je stal, obrnil in zavrtel in padel je radovedni Beduin v klet. Vpil je nav se grlo, a nobeden ga ni slišal. Ni mu ostalo drugega, kakor tipati ob steni. Stopal je v popolni temi više in više, dokler ni zagledal skozi razpoko svetlobo. V zadnjem prostoru tik pod razpoko je zagledal Beduin dragocen zaklad, od katerega si je prilastil pest zlatnikov. S težavo je splezal do razpoke, razgledal se in spoznal, da je priplezal na eno izmed visokih skal, ki so tvorile mesto Petro. Nič manjših težav ni imel, ko je stopal črez čeri in končno srečno dospel do svojih tovarišev, ki so ga bili že pogrešali. Vest o zakladu se je hitro razširila med tamošnjim ljudstvom, dospela končno do ušes angleških oblasti, ki si obetajo uspehov, kakršnih še niso imeli tako kmalu pri izkopinah. Že iz starih časov je razširjena med tamošnjimi Arabci pravljica, da se nahaja v razvalinah mesta Petre zaklad faraonov. Toliko je ugotovljeno iz zgodovine, da so bili ustanovitelji tega mesta, Nabatejci, znameniti trgovci in morski razbojniki, ki so si bili nakopičili dragocenosti z vsega tedaj znanega ozemlja.

SEMENA, KMET. POTREBŠČINE
Tržaška kmetijska družba v Trstu ima v zalogi:

Semena: zajamčena, zadnjega pridelka, dospela iz Nemčije, kakor krmsko peso, solatno peso, redkvico, petršilj, grah nizki in visoki, korenje za juho, mirne ali krmsko korenje, katero nam je dospelo iz Ljubljane, dalje špinače več vrst nemškega izvora, solate «Augustane» zajamčene, ter vse vrste ostalega vrtnega in poljskega semena.

Detelje in trave: domačo ali trileto deteljo, večno deteljo ali lucerno, inkarnatno deteljo, vse zajamčene brez predenice. **Trave,** laško ljulko, angleško ljulko, francosko pahovko in mačji rep.

Umetna gnojila:

Mešanico za krompir po L 80 100 kg; superfosfat, kalijevo sol 40%, amonijev sulfat in čilski soliter.

SEMENSKI OVES IZ ČEŠKE.

Sprejemamo naročila le do 15. t. m.

DAROVI

Ker se ni mogel udeležiti predstave v Trgovskem domu, je poslal g. Jurca dramskemu društvu L 50. Darovalcu najlepša hvala!

LISTNICA UREDNIŠTVA

Franc Breška - Staroselo: Naslov Društva državnih upokojencev je: Trieste, via Zonta 7.

Tvrdka H. PETRIČ v Postojni
priporoča svojo bogato zalogo ur, zlatih in srebrnih predmetov in raznovrstnih daril.
Zaloga originalnih šivalnih strojev «Singer». Prodaja tudi na obroke. Pouk v vezenju brezplačno. 193

Predno prodate
KRONE, GOLDINARJE ZLATO in SREBRO
obiščite zlatarno 111
STERMIN v TRSTU, Via Mazzini št. 43
kjer dobite najvišje cene. - Kupujem listke mestne zastavljalnice.

Tržaška posojilnica in hranilnica
registr. zadruga z omej. poroštvom
uraduje v svoji lastni hiši ulica Torre bianca 19, I. n.
Sprejema navadne hranilne vloge na knjižice, vloge na tekoči račun in vloge za čekovni promet, ter jih obrestuje
po 4%
večje in stalne vloge po dogovoru.
Sprejema „Dinarje" na tek. račun in jih obrestuje po dogovoru.
Davek od vlog plačuje zavod sam.
Daje posojila na vknjižbe, menice, zastave in osebne kredite.
—— Obrestna mera po dogovoru. ——
Na razpolago varnostne celice (safe)
Uradne ure za stranke od 8.30 do 13 in od 16 do 18.
Ob nedeljah je urad zaprt.
Štev. telef. 25-67. 179

Najstarejši slov. denarni zavod